

Kristīgi sociālās vērtības Eiropas arodbiedrībās un strādājošo organizācijās

36 moduļi, lai labāk sasaistītu kristīgi sociālās
vērtības ar arodbiedrību darbu –
pandēmijas pieredze

Ar Eiropas Savienības
finansiālu atbalstu

Šis teksts atspoguļo tikai autora viedokli.
Eiropas Komisija nav atbildīga par tajā ietvertās
informācijas izmantošanu.

Šī publikācija ir rūpīgi sagatavota un pārbaudīta.
Tomēr viss saturs tiek sniegts bez garantijas.
Jebkāda autoru vai EZA (Eiropas Centrs strādājošo jautājumos)
atbildība, kas izriet no šī darba satura, ir izslēgta.

IZLAIDES ZIŅAS

Izdevējs: Eiropas Centrs strādājošo jautājumos, Kēnigsvintere
www.eza.org

Autors: Andreas Gjecaj

Tulkojums: Kern A.G.

Dizains: HellaDesign, Emmendingene, www.helladesign.de

Ilustrācija: © Klaus Puth, Mīlheima / Maina, www.klausputh.de

Iespēšana: Druckerei Eberwein, Wachtberg-Villip

2022. gada marts

SATURA RĀDĪTĀJS

levads	5
Priekšvārds	7
1. nodaļa: REDZĒT	8
1. modulis: Vecā freska	8
2. modulis: Klimata krīze un karš	9
3. modulis: Realitātes noliegšana	10
4. modulis: Lieldienas 2.0	12
5. modulis: Jaunā normalitāte	13
6. modulis: Izeja no krīzes	14
7. modulis: Pēcpatiesības laikmets	15
8. modulis: Zem lupas	16
9. modulis: Ilgtspējība	17
10. modulis: Klaudija	18
11. modulis: Sašķeltā sabiedrība	19
12. modulis: Kristus bērns	20
2. nodaļa: SPRIEST	21
13. modulis: Ko mēs saprotam ar "Kristīgo sociālo mācību"?	21
14. modulis: "Sociālais jautājums"	22
15. modulis: Dialogs	24
16. modulis: Sociālā mācība kā ceļvedis – ievads	25
17. modulis: Cilvēks pirmajā vietā	26
18. modulis: Kopējais labums	27
19. modulis: Taisnīga sadale	28
20. modulis: Subsidiaritāte	29
21. modulis: Dzīvā demokrātija	31
22. modulis: Solidaritāte	32

23. modulis: Ilgtspējība	33
24. modulis: Sociālās mācības ceļvedis – nobeigums	35
3. nodaļa: RĪKOTIES	37
KĻŪT DIGITĀLĀKIEM: Darba nākotne digitālajā laikmetā	38
25. modulis: Digitālā revolūcija	38
26. modulis: Digitalizācijas centrālie jautājumi	40
27. modulis: Digitalizācijas darbības lauki	42
KĻŪT ZAĻĀKIEM: Ekoloģiski sociāla tirgus ekonomika kā nākotnes modelis	44
28. modulis: Draudīgas krīzes	45
29. modulis: Jauna līdzsvara atrašana	47
30. modulis: Klimata izredzes	49
KĻŪT SOCIĀLĀKIEM: Ģimene; darba un ģimenes dzīves savienojamība	50
31. modulis: Ģimenes krīzē	51
32. modulis: Mācību vieta – ģimene	51
33. modulis: Kristīgi sociālā ģimenes politika	52
34. modulis: Starptautiskais tīkls – EZA	54
35. modulis: Kristīgi sociālais kā zīmols	55
36. modulis: Miers	57
Pēcvārds	59
Par autoru	61
Literatūras saraksts	62

IEVADS

Dārgie lasītāji!

Covid-19 pandēmija – kā neviens notikums kopš Otrā pasaules kara – ir apvērsums visu pasauli kājām gaisā un pilnībā mainījusi mūsu dzīvi Eiropā tā, kā lielākā daļa no mums, iespējams, nebūtu iedomājušies pat zinātniskās fantastikas scenārijos.

Mēs kā Eiropas pilsoņi esam izjutuši sociālās un ekonomiskās sekas, neraugoties uz visiem atbalsta pasākumiem. Daudzos gadījumos veiktie pasākumi tika kritizēti kā negodīgi un neefektīvi. Pandēmija ir būtiski ietekmējusi visu vecuma grupu psihisko labsajūtu. Krasi samazinājās uzticēšanās institūcijām. Tomēr vienlaikus daudzi ir uzdevuši pamatotu jautājumu, vai pandēmija nesniedz iespēju būtiski mainīt mūsu sabiedrības un ekonomikas sistēmu.

Andreass Džekačs, Austrijas Arodbiedrību konfederācijas (ÖGB) Kristīgo arodbiedrības biedru frakcijas (FCG) ģenerālsekretārs, aplūkoja mūsu pašreizējo laiku zem lupas no arodbiedrību pārstāvja perspektīvas un caur Kristīgās sociālās mācības principu prizmas 36 “moduļos”, kā arī mēģināja parādīt, kā kristīgi sociālās vērtības var rādīt ceļu arī mūsdienās, lai mēs neizniekotu iespēju īstenot “jauno normalitāti”. EZA vārdā viņam par to liels paldies.

Sigrid Schraml

EZA ģenerālsekretāre

PRIEKŠVārds

“Laiks ir izsmelts.” (Viljams Šekspīrs, Hamlets)

Šķiet, ka 21. gadsimta sākumā arvien vairāk cilvēku visā pasaulē un Eiropā to sāk saprast: pasaule vairs nav tāda, kāda tā bija mūsu bērnībā. Un vēl vairāk: tā vairs nekad tāda nebūs! Teju šķiet, ka aizvien pieaugošās krīzes vairs nav izņēmumi “normālajā pasaulē”, bet gan jaunā normalitāte.

Arvien vairāk ir mēģinājumu aprakstīt mūsu tagadni un – galvenokārt – mūsu nākotni. Tiek runāts par digitālo laikmetu, par globalizāciju, kas mūsu pasauli pārvērš par ciematu, un par mākslīgo intelektu vai virtuālo realitāti... Atliek tikai apzināties, ka katrs apraksts rada tikai jaunu nepārskatāmību.

Un tomēr mūsu dzīve turpinās. Arī trešās tūkstošgades sākumā arodbiedrības un citas strādājošo organizācijas pārstāv savu biedru intereses, cīnās par strādājošo tiesībām un rada līdzsvaru sociālajos dialogos, ko nodrošina koplīgumi.

Eiropas Centrs strādājošo jautājumos (EZA) katru gadu rīko daudzus seminārus visā Eiropā, stiprinot “sociālo dialogu” kā “Eiropas sociālo tiesību pīlāra” būtisku sastāvdaļu, kā arī dalīborganizāciju spēju rīkoties. Jau vairāk nekā 35 gadus visā Eiropā ir izveidots tīkls.

Visām EZA dalīborganizācijām kopīgs ir tas, ka tās sevi raksturo kā no politiskajām partijām neatkarīgas un uz vērtībām orientētas organizācijas. Kopīgais “vērtību pamats”, uz kura balstās arodbiedrības un citas strādājošo organizācijas – EZA biedri, ir orientācija uz “Kristīgo sociālo mācību”, lai gan atsevišķās valstīs tā ir izteikta ļoti atšķirīgi.

EZA seminārā Spānijā 2022. gada pavasarī tika norādīts, ka “kristīgi sociālās vērtības” izklausās vecmodīgi divos aspektos: pirmkārt, starptautiskā

sacensība, kas ekonomikas globalizācijas dēļ tagad skar mūs visus, galvenokārt nozīmē konkurenci un konkurētspēju. Šķiet, ka 21. gadsimta kredo ir šāds: tas, kurš atsaucas uz vērtībām, jau ir zaudējis. Otrkārt, arodbiedrībām ir jāpārstāv tikai savu biedru intereses, un pasaules uzskati vai reliģijas, piemēram, kristietība, tiek pasludinātas par “privātu lietu”, kam nav vietas mūsdienu darba pasaulē.

Daudzas EZA dalīborganizācijas, tostarp Krifa (Kristelig Fagbevægelse) un WOW (World Organisation of Workers), ir izteikušas izlēmīgu nostāju pret šādu pasaules redzējumu, sakot: “Arodbiedrības ar savām vērtībām motivē un iedvesmo. Tās veido to struktūru pamatprincipus. Noteiktas vērtības ir motivējošas un stiprina aktivitātes. Pēdējās desmitgadēs ir kļuvis arvien skaidrāks, ka arodbiedrībām ir liels izaicinājums pielāgot savas aktivitātes un stratēģiju šīm vērtībām.” (Valensija, 2022).

Šīs EZA brošūras mērķis ir ne tikai teorētiski aprakstīt mūsu kristīgi sociālās vērtības, bet arī būt par iedrošinājumu arodbiedrību praksei, kurā darbība un vērtīborientācija sakrīt un vērtības tiek iedzīvinātas! Tekstā ievērota metode “REDZĒT – SPRIEST – RĪKOTIES”, ko 20. gadsimtā izstrādāja un praktizēja beļģu strādnieku priesteris un vēlāk kardināls Jozefs Kardeins (Joseph Cardijn).

Apzināti tika izmantoti īsi teksti, kas kā “moduļi” pastāvīgi aicina pielikt roku, izprast vienu vai otru moduli kā “instrumentu” un piedalīties tā veidošanā. Kādā rakstā par tēmu “Būvlaukums: sociālā doktrīna” toreizējais Austrijas Katoļu sociālās akadēmijas direktors, priesteris Aloīzs Rīdlšpergers (Alois Riedlsperger) rakstīja: “Vairāk nekā jebkad agrāk mēs sākam apzināties, ka visiem piederošs būvlaukums ir šī viena pasaule – un nākotnes jautājums ir, vai mums izdosies uzbūvēt visiem cilvēkiem dzīvošanai piemērotu pasauli”.

1. nodaļa: REDZĒT

Sekojoš Jozefa Kardeina trīs soļu pieejai, REDZĒT nozīmē: trešās tūkstošgades sākumā cilvēce saskaras ar milzīgiem izaicinājumiem. Pirms “Krištieņģā sociālā mācība” sniedz – iespējams, pārsteidzīgu – atbildi uz neatliekamajiem tagadnes un nākotnes jautājumiem, ir nepieciešams iedziļināties. Ir jāapzinās netaisnības situācijas, sabiedrības stāvokļi un struktūras, kas ir pretrunā ar Bībeles vēstījumā pausto apņēmīgo gribu pēc taisnīguma. Tur, kur, piemēram, tiek pārkāpta cilvēka cieņa un cilvēktiesības un kur sabiedriskie un politiskie apstākļi ierobežo vai pat iznīcina cilvēka dzīvi, tur mums ir jāklūst aktīviem.

1. MODULIS: Vecā freska

Austrijas Štīrijas federālās zemes galvaspilsētas Grācas Katedrāles dienvidu ārsienā atrodas “Landplagenbild” – Tomasa fon Fillaha (Thomas von Villach) 1485. gada freska, kas iestrādāta baznīcas ārējā apmetumā. Štīrija tolaik bija nonākusi smagā situācijā, un tajā ir attēlotas trīs katastrofas: mēris, siseņu uzbrukums un turku kari. Citiem vārdiem sakot: sērga, vide un karš. Grācas Universitātes sociologs, Austrijas Zinātņu akadēmijas loceklis, univ. prof. Dr. Manfrēds Prišings (Manfred Prisching) savā rakstā “Reālais, svarīgais un gaistošais” 2022. gada martā apcerēja šo attēlu: Pārdomas par sērgām, vidi un karu!

Eksistenciālā pieredze pusi tūkstošgades vēlāk ir tāda pati: trīs fundamentāli draudi cilvēka eksistencei. Šie dzīvības apdraudējumi mums bija nedaudz pagaisuši no apziņas.

Pirmais apsvērumš: “Cilvēkiem ir ķermeņi. Arī viņi ir tikai suga, kas cīnās par izdzīvošanu. Lielākoties mēs veiksmīgi apspiežam cilvēku banālo fiziskumu, tāpat kā nāvi. Ķermeņi ir labsajūtas un skaistuma, ārstu un tablešu jautājums. Galu galā mēs esam progresa un zināšanu sabiedrība.

Dzīves pagarināšana. “Cilvēka uzlabošana”. Panākumi cīņā pret vēzi. Gandrīz mūžīga dzīve. Mēs vairs daudz nedomājam par dzīves laicīgumu, par ko pelnu krustam Pelnu trešdienā (gavēņa sākumā) mums vajadzētu atgādināt. Bet tad mēs piedzīvojam kāda sīka vīrusa parādīšanos, ar kuru nevaram tikt galā, bet kādu laiku cīnāmies ar vēlīno viduslaiku metodēm. Līdz tam (lokālas) sērgas atradās tālu prom: Eholas vīruss Āfrikā. Pie mums kaut kas tāds nenotiek. Tomēr tas notika. Mēs vēl neesam samierinājušies ar sērgas draudiem. Pāreja no epidēmijas uz endēmiju nenozīmē trivializēšanu, bet gan ir vēstījumu par sakāvi: mēs atsakāmies no cīņas. Šī lieta paliek, tā pašlaik ir salīdzinoši mierīga, bet jebkurā brīdī tā var mutēt par masu slepkavu. Mēs neizsprūkam no evolūcijas. Lielākā daļa cilvēku to ir pamanījuši, galu galā ciešanas un nāve ir bijušas ziņās katru vakaru. Tomēr daudzi cenšas to pēc iespējas ātrāk aizmirst.”

2. MODULIS: Klimata krīze un karš

Profesors Prišings divus citus būtiskus draudus mūsu eksistencei apraksta šādi:

Otrais apsvēruma: “Vide ir eksistences pamats. Mēs esam ilgi apspieduši arī banālo atkarību no dzīves vides; pasaule un tās resursi šķita bezgalīgi. Tiesa, pētījumi jau gadu desmitiem prognozēja resursu trūkumu, taču pat tas šķita (laika ziņā) tālu – tas notiks kaut kad vēlāk. Nākotnes apokalipses. Bet tad mēs sākam pamanīt: siltāks klimats, ekstrēmi laikapstākļi, okeānu piesārņojums – pilns komplekts. Nesen, bet tikai nesen, ilgtspējība ir kļuvusi par visiem aktuālu tematu. Ātri vien tiek nolemts iejotot zaļajā gadsimtā ar vēju, sauli, ūdeni un elektroierīcēm. (Bez Krievijas gāzes mums tik un tā nav daudz kas atlicis.) Taču atsauce uz realitāti joprojām ir bremzēta. E-automobiļi pašlaik lielā mērā izmanto papildu fosilo enerģiju; nav atrisināta vēja un saules enerģijas uzkrāšanas problēma; nav daudz augstsprieguma elektrolīniju; un visā pasaulē tuvākajās desmitgadēs fosilā kurināmā patēriņš vismaz divkārtosies. Patiesībā tas būs melnais gadsimts. Taču vismaz tiek veikti pasākumi, un tie (lielākoties) ir vērsti pareizajā vir-

zienā. Tikai vēstījums, ka transformācija būs izdevīga visiem, ir nereāls labo laiku pārpalikums un detalizēti vedina uz iluzoriem kārdinājumiem. Klimata politika ir efektīva tikai tad, ja neviens netiek apgrūtināts.”

Trešais apsvērumš: “Karš ir normalitāte. Pašreizējā Eiropa bija vēsturiska anomālija. Trīs ceturtdaļas gadsimta miers un labklājība (izņemot Balkānu karus), raugoties vēsturē, ir dīvainība, vēsturisks izņēmums, kas nevarēja ilgt turpmākās desmitgades. Jau impēriju sabrukums, ko mēs pašlaik piedzīvojam, palielina kara iespējamību. Eiropa ir nesatricināmi ticējusi savai retorikai “nekad vairs”, tajā pašā laikā pieļaujot sadrumstalotības un dezintegrācijas greznību. ASV kļuva par sabojātu demokrātiju, kas iedragāja visu Rietumu pozīciju. Eiropas valstu ārējā uztvere bija šaubas, nedroša rīcība, moralizēšana, nespēja pieņemt lēmumus. Un militārajā ziņā tām nav nekā, ko parādīt. Reālpolitikas aprēķinos šī ir situācija, kas tiek izmantota.

Tādējādi ir atgriezies kara normalitāte. Putina karš sākās ātrāk, nekā gaidīts. Putina gadījumā pretrunīgi apvienojas vēsturiskā un varas domāšana (“impērija”), metafizika (krieviskuma “svētums”) un slepeno dienestu loģika (meli, represijas, slepkavības ir “instrumenti”). Rietumiem ir grūti tikt galā ar šādu domāšanu, taču jo skaidrāk tā parādās, jo vieglāk ir no tās norobežoties. Tā nav arī “Austrumu” domāšana – mēs apbrīnojam to varonību, kad savā dzimtenē ņem rokās ieročus, un tos, kuri protestē pret agresoru, zinot, ka tūlīt tiks arestēti. Rietumos, vismaz pagaidām, sašķeltības un vilcināšanās vietā valda negaidīta rietumvalstu vienotība un spēks. Arī krīze var dot spēku. Vēsturiskā dialektika: iespējams, Putins – “slepkava” pats negribēdams, palīdz glābt Rietumu pasauli.”

3. MODULIS: Realitātes noliegšana

Trīs freskā redzamo gleznu kopsavilkums ir profesora Prišinga aicinājums veltīt dažas minūtes meditācijai par to, kas ir reāls, svarīgs un pārejošs: “Realitātes noliegšana dara jūs vāju. Arābu, Krievijas un Ķīnas pasaule ir

pārliccināta, ka Rietumi ir dekadenti. Dažos aspektos viņiem ir taisnība. Ja atbrīvojam šo jēdzienu no visām kultūras un dzīvesveida izdarībām, dekadence var nozīmēt stāvokli, kurā vairs netiek atzīti un saglabāti paša dzīves priekšnoteikumi kā tādi un kurā sociālā kārtība vairs nespēj mobilizēt pietiekamu izturību, lai pārvarētu krīzes.

Mūsu gadījumā tie ir reāli izaicinājumi, kas saistīti ar sērgu, vidi un karu. No šīs realitātes var bēgt: vīruss ir pagājis; sustainability (= ilgtspējība) ir gandrīz panākta, un vispār tas nav mūsu karš.

Noliegšanas tendences baro panākumi. Pieradis pie labklājības un drošības, cilvēks jūtas izbēdzis no dzīves grūtībām. Tādējādi cilvēks apmaldās mazsvarīgās un nenozīmīgās lietās, ieraujas naidīgā vidē, pieļauj, ka nozīmīguma struktūras, spēja atšķirt svarīgo no mazsvarīgā kļūst neskaidra. Vispārējā nedrošība palielina slēgto domāšanas sistēmu pievilcību. Galu galā saduras vairs tikai dogmas (un nesamierināmība). Cilvēks attālinās no realitātes.

Varbūt palīdz (vairs tikai) krīzes? Ja sistēmas normālā mācīšanās spēja ir samazinājusies, krīzes var būt pēdējais fenomens, ar kuru palīdzību problēmas tiek transportētas uz uztveres, izpratnes un apstrādes jomu. Iespējams, saskaroties ar pašreizējo trīs galveno draudu izpausmēm, ko savulaik Tomass fon Fillahs pārvērta gleznās, proti, piedzīvojot sērgu, vides problēmas un karu, mēs saņemam impulsus, kas ir pietiekami spēcīgi, lai Eiropā radītu lielāku nopietnību. Visās trijās jomās vismaz sabiedrības vairākumā pastāv cerības, sadarbības un vēlmes mācīties elementi. Der vecais teiciens, ka nevienu krīzi nedrīkst atstāt neizmantotu. Dažiem vienotības un apziņas uzplaiksnījumiem vajadzētu būt noturīgiem arī pēc nākamajām nedēļām un mēnešiem.”

2020. un 2021. gadā dominējošā tēma bija globālā Covid-19 pandēmija. Turpmāk izklāstītajiem moduļiem būtu jāpalīdz saasināt skatījumu, lai pēc iespējas rūpīgāk aplūkotu, ko pandēmija ir nodarījusi mūsu sabiedrībai.

4. MODULIS: Lieldienas 2.0

21. gadsimta sākumā šķita, ka ir sācies “digitālais laikmets” – ģimeņu, biedrību, baznīcu un valstu sabiedrisko saikņu spēks izzuda, un to vietā internetā mudžēja dažādas grupas. Iedzīvotāji kļuva par “sekotājiem”. Bet tad nāca koronavīruss! Un pēkšņi šķita, ka mūsu iepriekšējā dzīve ir zaudējusi jebkādu nozīmi.

Vīrusa infekcija, pret kuru 2020. gada pavasarī nebija ne zāļu, ne vakcīnu, mainīja visu. Tāpat kā lielākajā daļā pasaules, arī Austrijā sabiedriskā dzīve bija paralizēta. Agrāk rosīgās ielas un laukumi pēkšņi bija tukši, iedzīvotāji sēdēja un gaidīja savās mājās un ar aizmācētu elpu vēroja valdības preses konferences.

Vai cilvēces vēsturē ir bijis kas līdzīgs? Bībeles 2. Mozus grāmatā jeb Eksoodus ir aprakstīta izraēļu tauta, kas ar Dieva palīdzību izglābās no verdzības Ēģiptē, bēgot pāri jūrai un mēnešiem ilgi kļīstot pa tuksnesi. Nekas vairs nebija derīgs, viss bija jāpārkārto. Mozus uzkāpa Sīnāja kalnā. Vēlāk viņš atgriezās ar 10 baušļiem. Tomēr gaidošā tauta kurnēja, jo nezināja, vai un kad viņš atgriezīsies, un aicināja viņa brāli Āronu kaut ko darīt. Ārons lika savākt un izkausēt viņu auskarus. Tā radās “Zelta teļš”!

Šoreiz nav Mozus, kurš rokās turētu “10 digitālā laikmeta baušļus”. Tajā pašā laikā redzams, ka akciju tirgos uzticība kūst un zelta cena visā pasaulē pieaug. Gavēnis un Lieldienas 2020. gadā bija pilnīgi atšķirīgas. Pelnu trešdienā pelnu krusts uz pieres mums atgādina, ka esam pārejoši. Bet kristietība Lieldienu vigīlijā svin to, ka pēdējais vārds nepieder nāvei, bet gan dzīvībai. Vāclavs Havels ir teicis: “Cerība nav pārliecība, ka kaut kas izdosies, bet gan pārliecība, ka kaut kam ir jēga neatkarīgi no tā, kā tas beigsies!” Lielākajai daļai Austrijas iedzīvotāju Lieldienas nācās svinēt vienatnē – savstarpēji sazinoties tikai ar moderno komunikācijas līdzekļu starpniecību – tiešām Lieldienas 2.0!

5. MODULIS: Jaunā normalitāte

Austrijā ir tradīcija dziedāt dziesmas dialektā: “Man nav ne jausmas, kurp es gribu aizbraukt, bet tā vietā es tur nokļūšu ātrāk,” dziedāja austriešu kabarē mākslinieks Helmutus Kvāltingers (Helmut Qualtinger) dialektā savā lomā “mežonīgais uz motocikla” pagājušā gadsimta 50. gados. Pēc diviem pasaules kariem Eiropa atradās drupās, Austrija bija aizņemta ar atjaunošanu, un kabarē skatuve piedzīvoja ziedu laikus. Tikai tiešā salīdzinājumā kļūst skaidrs, cik pilnīgi atšķirīga bija situācija 2020. gada pavasarī – un cik nevietā ir jebkura “kara retorika” un izrādītais sašutums. Valdības pasākumi Austrijas iedzīvotāju veselības aizsardzībai bija ļoti veiksmīgi, un šaubu un sazvērestības teoriju piekritējiem – skaitļu salīdzināšana rada drošību!

Nav šaubu, ka pēc Covid-19 “lokdauna” būs jāpārvar lielākā globālā ekonomikas krīze kopš Otrā pasaules kara. Un kārdinājums ir liels – steigties ar nolaistām acīm, lai pēc iespējas ātrāk atjaunotu apstākļus, kādi tie bija pirms koronavīrusa. Cilvēks ir ieraduma radītājs, un nav nejaušība, ka medicīnā “dzīvesveida maiņa” tiek uzskatīta par visgrūtāko terapiju. Vīnes teologs Pauls M. Culēners (Paul M. Zulehner) skarbi raksturo pēdējo desmitgažu pamatnoskaņojumu visā Eiropā: “Mēs strādājam līdz nāvei, mēs izklaidējamies līdz nāvei, mū mīlestība arvien biežāk mirst no pārpūles. Tas ir mēģinājums sasniegt debesis zemes virsū. Šādas dzīves pirmā iezīme ir tā, ka tā kļūst arvien ātrāka, jo mēs gribam noķert pārmērīgo mērenajā. Taču šāda dzīve kļūst arvien sasprindzinātāka, prasīgāka un pārlietu nogurdina. Nav pārsteidzoši, ka šādu dzīvi raksturo pamatā esošās bailes, ka galu galā neizdosies tikt galā ar saviem laimes meklējumiem.”

“Cita pasaule ir iespējama” bija sauklis pirms aptuveni 20 gadiem, kuru kustība “Fridays for Future” vēlāk paplašināja norādot, ka mums nav rezerves planētas B. Tātad – atšķirībā no “mežonīgā uz motocikla” – mums vispirms būs jāizlemj, kurā virzienā mēs vēlamies doties. Iespēja nonākt pie “jaunās normalitātes” vēl nekad nav bijusi tik liela!

6. MODULIS: Izeja no krīzes

2020. gada pavasarī vēl bija pilnīgi neskaidrs, cik ilgs būs Covid-19 pandēmijas laiks un cik ātri medicīna un zinātne spēs izstrādāt vakcīnu. Vēl spēcīgāk tika meklēts veids, kā pāriet no krīzes uz “jauno normalitāti”, kuras pamatā būtu “Kristīgās sociālās mācības” vērtības.

Ja mēs orientējamies pēc sociālās mācības vērtībām, ļoti ātri kļūst skaidrs, ka mūsu līdzšinējais dzīvesveids ir novedis mūs līdz visai planētai draudošam līdzsvara trūkumam. Globalizēts tirgus bez noteikumiem pazīst tikai piedāvājumu un pieprasījumu. Ja tas netiek savaldīts, cilvēki un veselības sabiedrības var pakļūt zem riteņiem. Papildus tirgus pieradināšanai, izmantojot sociālos un ekoloģiskos pamatnosacījumus, ir jāatrod jauns līdzsvars starp konkurētspējīgu ekonomiku, uz solidaritāti balstītu sociālo valsti un vides aizsardzību. Būtībā tas attiecas uz mūsu skatījumu uz cilvēci un pasauli. Čehu ekonomists un universitātes pasniedzējs Tomāšs Sedlāčeks (Tomáš Sedláček) savā grāmatā “Die Ökonomie von Gut und Böse” apgalvo: “Es joprojām neesmu atradis to, pēc kā ilgojos.” Viņš raksturo mūsu sabiedrību kā tādu, kas ne tikai nezina, kā panākt apmierinājumu, bet kurā tas pat nebūtu īpaši vēlams. Kad ekonomika zaudē savu mērķi, mums paliek tikai viens – izaugsme – izaugsme, kas nezina neko citu kā tikai pati sevi, jo tai nav mērķa kā mērauklas. Šāda izaugsme caur bezmērķīguma sajūtu ir saistīta ar bezjēdzību un dzimtenes trūkumu. Sedlāčeks pieprasa, lai ne tikai filozofi un teologi, bet arī ekonomisti pārdomā jautājumu “Kas, mūsaprāt, ir cilvēks?”

Risinājumiem, kā izkļūt no krīzes, ir nepārprotami jāatsakās no mūsu līdzšinējā dzīves un saimniekošanas veida, kas ne tikai ietekmē indivīdus, bet arī būtiski apdraud cilvēces nākotni, un tie ir nesaraujami saistīti ar jautājumiem par jēgu. Austriešu rakstnieks Reinharde P. Grūbers (Reinhard P. Gruber) savā polemikā par krīzi “Domāt citādi” raksta: “Alternatīvas ir mūsu priekšā, nevis aiz muguras!”.

7. MODULIS: Pēcpatiesības laikmets

Dažiem jokiem ir “bārda”. Tie tika stāstīti pirms 20 vai 30 gadiem, un patiesībā vairums cilvēku jau zina to, kas tajos teikts. Šķiet, ka tas neattiecas uz grafiti, kas jau pirms 30 gadiem tika atrasts uz kādas amerikāņu universitātes sienām: “Es esmu izveidojis savu viedokli, aiztaupiet man savus faktus!” angļu valodā (opinion/facts) bija uzpūsts ar aerosolu.

Faktu un viedokļu nošķiršana 21. gadsimta sākumā šķiet arvien mazāk veiksmīga. Jā, tas varētu būt pat iemesls diskusiju par Covid-19 pandēmiju asumam. Un viedokļu nesamierināmībai! Vēl viens faktors ir “kaujas retorika”, kas ir kļuvusi ļoti moderna. Arvien mazāk uzmanības, šķiet, tiek veltīts sarunai, kurā otras puses argumentus uzklausa cieņpilnā dialogā un tādējādi pat mācās viens no otra. Tā vietā tiek sistemātiski mēģināts jebkuru citu viedokli noniecināt, izsmiet un denuncēt. Šāds sarunas veids ir šķērslis jebkādi viedokļu apmaiņai. Ja tajā neņem vērā viedokļu un faktu nošķiršanu, bet viss tiek sajaukts kā milzīgā “valodas gaļasmašīnā”, tas iznīcina valodas tilta funkciju starp mums, cilvēkiem. Bieži vien grūtības sagādā liecinieku iztaujāšana par to, kas notika pēc negadījuma. Daži apgalvo, ka redzējuši sarkanu un sudrabainu automobili. Citi domā, ka redzējuši zilu automobili. Cik gan noderīga šādos gadījumos ir fotogrāfija, kas neļauj apstrīdēt tādus faktus kā automašīnas krāsa. Pat ja mūsu “pēcpatiesības laikmetā” arvien biežāk tiek pausts viedoklis, ka ir tikai jāizstāsta pēc iespējas ticamāks stāsts, atgriešanās pie faktiem joprojām ir jēgpilna. Kopīga realitātes atzišana padara iespējamu cieņpilnu dialogu.

1952. gadā toreizējais Vācijas kanclers Konrāds Adenauers teica: “Es biju gatavs – un tādām vienmēr ir jābūt – mācīties arī no politiskajiem oponentiem, jo katram no mums ir tiesības kļūt gudrākam.”

8. MODULIS: Zem lupas

Ārkārtas stāvoklis, ko izraisīja globālā Covid-19 pandēmija, uz mūsu sabiedrību iedarbojās kā palielināmais stikls: kļūst skaidri redzamas stiprās un vājās puses. “Šī krīze spilgti iezīmē to, cik daudz uzticības un neuzticības var būt attiecībās, cik daudz vardarbības vai maiguma nosaka dzīvi šaurā telpā,” raksta austriešu filozofs Konrāds Pauls Līsmanis (Konrad Paul Liessmann).

Austriešu sociologs Manfrēds Prīšings iet vēl soli tālāk, šādi raksturojot pašreizējo agresijas potenciālu: “Nevis dusmas uz vienu vai otru notikumu – vienkārši nediferencētas dusmas uz visu. Bezspēcības, pārmērīgu prasību, paša neefektivitātes un pieredzes deficīta dēļ. Dusmas caur visu Eiropu seko tēmām un kļūst par pretkustību – pret augšu un apakšu, pret vīrusu un koncerniem, pret eliti un zinātni, pret intelektuāļiem un žurnālistiem, pret patiesību un sliktiem laika apstākļiem!” Diemžēl šis noskaņojums, šķiet, neapstājas pat parlamentā, kur dažas runas ir tik agresijas pilnas, ka kopējais kaitējums politikai ir daudz lielāks par “partiju politisko sīknaudu”.

Par laimi lupa neveic atlasi. Tā palielina visu. Varbūt mums vienkārši vajag uzmanīgāk ieskatīties. Mēs visi – un šķiet, ka tas tā ir visā pasaulē – ļoti īsā laikā esam iemācījušies neticami daudz. Ne tikai atsevišķus terminus, piemēram, “lokdauns” un “pandēmija”, bet arī to, kā organizēt vakcināciju un darboties digitālajā pasaulē. Nākotnē mēs visi no tā iegūsim. Krīze bija iespēja pārdomāt daudzas lietas. Turpinās attīstīties jaunas darba formas, piemēram, mobilais darbs. Mēs kā kristīgi sociālie arodbiedrību biedri aktīvi palīdzēsim veidot šīs jomas. Piemēram, Austrijā un citās valstīs jau ir pieņemti pirmie tiesiskie regulējumi par attālināto darbu. Pieņemsim pirmo gadu pēc pandēmijas uzliesmojuma kā iespēju ar pārliecību raudzīties nākotnē. Dusmas un bailes nekad nav bijuši labi padomdevēji, bet solidaritāte ir!

9. MODULIS: Ilgtspējība

Covid-19 pasākumi dominēja visā Eiropā. Aizvien karstākas kļūst debātes par to, kas ir svarīgāks – indivīda personīgā brīvība vai tomēr kopīga līdzāspastāvēšana funkcionējošā sabiedrībā?

Kādā intervijā Lincas Universitātes izdevumam “Kepler Tribune” vācu vēsturnieks un filozofs Filips Bloms (Philipp Blom) stāsta: “Reiz es runāju ļoti bagātu šveiciešu, Šveices Nacionālā muzeja mecenātu grupas, priekšā. Es viņiem jautāju, kurš no viņiem tic, ka šī ekonomiskā sistēma, kāda tā ir tagad, varēs pastāvēt vēl pēc 50 gadiem. Nevienš nepieteicās.” Tāpēc viņš aicina veidot tādu sabiedrību, kas ir ilgtspējīga. Pašreizējo situāciju viņš raksturo šādi: “Mēs dzīvojam sabiedrībā bez nākotnes, nedaudz līdzīgi kā lielā iepirkšanās centrā, kad notiek izpārdošana. Visi zina, ka veikals ir izputējis, bet mēs tomēr ņemam, ko vien vēl varam dabūt. Sabiedrība bez ticamas cerības, bez nākotnes priekšstata sabrūk no iekšienes.” Koronavīruss gan tikai pirmajās nedēļās “parūpējās” par īsu solidaritātes noskaņas uzplaisnījumu. Pēc gada ir radies jaunvārds “mütend”, kas apzīmē noguruma (‘müde’) un dusmu (‘wütend’) sajaukumu. Vācu sociologs Ferdinands Tenīss (Ferdinand Tönnies) šo scenāriju nodēvē par “gaudulīgo egoistu” maršu. Viņš saka, ka cilvēki pārsvarā ir orientēti uz savām personīgajām priekšrocībām un patēriņu, tāpēc viņi visi meklēja visdažādākos veidus, lai attaisnotu savu bezatbildību. Vācu žurnāliste un publiciste Katrīna Kālveita (Cathrin Kahlweit) raksta: “Kad koronavīrusa noliedzēji ar paštaisnu attieksmi dodas ielās, iedrošina labējos radikāļus, apdraud svešiniekus, veido klasterus un, protams, ārstējas slimnīcā uz sabiedrības rēķina, tad ar brīvprātīgu iesaistīšanos un labo gribu nepietiek.” Katra arodbiedrība vēlas palīdzēt uzbūvēt ilgtspējīgu sabiedrību. Partnerība un dialogs veido neaizstājamus stūrakmeņus. Tā kā mēs nevēlamies egoistu sabiedrību, sociālā kohēzija ir kristīgi sociālo arodbiedrību nākotnes dzīvotspējas atslēga!

10. MODULIS: Klaudija

“Nu gan pietiek. Un man tā visa ir par daudz. Jūs un jūsu bailes un paklausība augstākstāvošajiem, un slepenā nosūdzēšana, un “es aizsargāju citus” (ak, cik es esmu labs...). Nē. Man ir atbildība, jā, bet tikai par sevi (un, skaidrs, vēl par nepilngadīgajiem bērniem), par savām jūtām, savām domām, saviem vārdiem un savu rīcību. Par savu viedokli UN par savu ESĪBU. Pietiek.” Šie ir kāda kora dalībnieka vārdi, kurš, tāpat kā daudzas grupas pandēmijas laikā, centās atrast kopīgas saskarsmes veidus. Kora WhatsApp grupā parādījās ziņojums: Klaudija ir pametusi grupu.

Iejūtoties kora dalībnieka lomā, vācu filozofs Rihards Dāvids Prehts (Richard David Precht) savā grāmatā “Von der Pflicht” ir pētījis, cik atšķirīga ir cilvēku pienākuma un atbildības sajūta un cik daudz neskaidrības mīt daudzos – kā cilvēki uztver sevi kā pilsoņus? Kas viņuprāt viņiem pienākas un ko viņi uzskata par savu pilsonisko pienākumu? Un ko krīze mums atklāj par sabiedrības stāvokli šajā ziņā? Vārds “pienākums” (‘Pflicht’), kas pēc savas senās un vidusaugšvācu valodas izcelsmes nozīmē rūpes un aizgādību, līdzdalību un kalpošanu kopienai, apzīmē augstu sabiedrības labumu. Pienākums ir, kā saka Frīdrihs Nīče, “citu tiesības uz mums”. Uzņemties pienākumus un saistības pret citiem nav pirms modernisma laikmeta relikti. Raugoties uz attieksmi pret pienākumu, koronavīrusa krīze parādījās kā palielinošais stikls. Reflektējot ar bioloģisko ievainojamību un likteni medicīniskajā kontekstā, mūsu uzvedība kļūst eksistenciāla. Tādējādi jebkura mūsu nostāja, ko mēs ieņemam saistībā ar vīrusu, vairs nav tikai privāta lieta. Tā ir ne tikai daļa no dzīves ētikas, bet arī no kopīgās līdzaspastāvēšanas – un šajā ziņā tas ir pienākuma un saistību jautājums. Kā mēs varam stiprināt savu pienākuma un atbildības sajūtu? Attieksme, kas mūsu demokrātijai ir tik ļoti vajadzīga.

Interesanti jautājumi arī tiem, kuri “atsakās no pienākuma” un dumpojas pret valsts pasākumiem visu iedzīvotāju veselības aizsardzībai. Bet vai šīs pasaules Klaudijas lasīs Prehtu?

11. MODULIS: Sašķeltā sabiedrība

Ar “paziņojumu par obligāto vakcināciju” Austrijas federālā valdība, šķiet, atvērta pēdējo priekškaru pirms dziļajiem grāvjiem. Viedokļu nesamierināmība un sabiedrības polarizētā sašķeltība, kas skar ģimenes un draugu lokus, – pēc kāda laikraksta virsraksta – izskatās pēc “naidpilna reliģiska kara” starp vakcinētajiem un nevakcinētajiem.

“Tas, ka demokrātiski ievēlēta valdība veic pasākumus, kas dažiem cilvēkiem nepatīk, ne tuvu nenožīmē, ka tā ir diktatūra!”, cita starpā atrodams lasītāju vēstulēs. Pauls M. Culēners par to raksta: “Atkal tie, kuri uztraucas par brīvību, nostājas pret tiem, kurus uztrauc taisnīgums. Tiem, kuri solidarizējas ar tiem, kuri cīnās par savu dzīvību intensīvās terapijas nodaļās, pretim stājas tie, kuri nevēlas atteikties no dzīves, darba un izglītības brīvības. Ekonomika saskaras ar ekoloģiju, patiesība – ar viltojumus.” Viedokļu nesamierināmība un savstarpējās aizdomas par to, kas situācijā ir vainīgs, ļoti ātri noved pie vardarbības – lingvistiskas vai fiziskas – vai arī kontaktu pārtraukšanas. Taču, to darot, mēs sagraujam savas dzīves pamatus. Šajā ziņā Covid-19 pandēmija ir daudz vairāk nekā tikai veselības krīze. Tā ir eksistenciāla krīze un drauds mūsu kopīgajai dzīvei. Mēs kā kristīgi sociālo arodbiedrību biedri varam dalīties savā arodbiedrību sarunu pieredzē. Jebkurā dialogā pusēm ir jābūt vienā līmenī un jāizrāda savstarpēja cieņa. Tā mērķis nav “iznīcināt” otru pusi. Ja mēs atturēsimies no emocijām, mēs kopīgi varēsim nostādīt faktus ārpus strīda. Austriešu psihiatre Heidija Kastnere (Heidi Kastner) saka: “Katram ir tiesības uz savu viedokli. Bet nav tiesību uz saviem faktiem!” Un kompromiss nav sakāve, bet gan pārbaudīts problēmas risinājums.

Tomēr, lai to izdarītu, mums ir jābūt gataviem mainīt savu viedokli, vai, kā to saka austriešu kabare mākslinieks Klaus Ekels (Klaus Eckel): “Ir jāļauj galvā kaut ko pamainīt! Visvairāk jūs cilvēkus pārsteidzat tad, ja konsekvēnti neatkārtojat pagātnes kļūdas. Bet es labāk gribētu būt nestabils pētnieks nekā stabils muļķis.”

12. MODULIS: Kristus bērns

“Gloria in excelsis Deo!” sauc eņģelis virs silītes, kas rada Ziemassvētku prieku visā pasaulē jau vairāk nekā 2000 gadus. Vai šis sauklis joprojām ir aktuāls?

Vācu kultūras zinātnieks un publicists Pēters Sloterdaiks (Peter Sloterdijk) savā grāmatā vēlas “likt debesīm runāt” no kritiskā filozofa perspektīvas. Viņš apraksta pašreizējo reliģiju apjukumu modernajā laikmetā. 19. gadsimta vidū vērti uz tagadnes izpratni plaši pavērās, jo parādījās divi motīvi: reliģiskais mijkrēslis un sociālās kohēzijas pēcrevolūcijas ausma. Ja līdz Apgaismības laikam kristietība bija Eiropas kultūru veidojoša sastāvdaļa, tad mūsdienās tā pirmo reizi parādās nevalstiska un apolitiska, tātad, brīva. “Jaunās reliģiskās brīvības droša pazīme ir tās pārsteidzošā, pacilājošā, skandalozā bezjēdzība; tā ir lieka kā mūzika; taču – bez mūzikas dzīve būtu kļūda,” raksta Sloterdaiks. Katrs cilvēks pats personīgi izlemj, vai viņš savas aptuveni 30 000 dienas uz planētas Zeme piedzīvos nejauši un pēc tam pazudīs nebūtībā, vai arī zina, ka nokļūs drošībā Dieva rokās. Teju šķiet, ka Covid-19 pandēmija atklāja arī to, cik lielā mērā sabrūk solidārā vienotība, kas jūdaisma un kristietības tradīciju 10 baušļus uzskatīja par Eiropas kultūras pamatu. Taču: “Neviens nevar izglābties viens pats!” norāda pāvests Francisks. Tāpēc mums ir ne tikai jājautā, “kurš vai kas ir būtisks sistēmai, bet arī kas ir būtisks cilvēkiem, būtisks dzīvei un būtisks eksistencei”, tā Pauls M. Culēners skaidroja lekcijā EZA starta seminārā 2021. gadā Vīnē.

Lai gan ES komisāre Helēna Dalli (Helena Dalli) ieteica Ziemassvētku laiku labāk dēvēt par svētku laiku, mēs, kristīgi sociālie arodbiedrību pārstāvji, vēlamies izmantot tieši Ziemassvētkus kā iespēju iedzīvināt mūsu vērtības. Lai gan Covid-19 pandēmija Eiropu ir nopietni satricinājusi, mēs vēlamies raudzīties nākamajā gadā ar cerību un pārliecību. Lai mūs pavada eņģeļu slavinājums: “Gods Dievam augstībā un miers virs zemes, un cilvēkiem labs prāts!”

2. nodaļa: SPRIEST

Sekojoš Jozefa Kardeina trīs soļi pieejai, SPRIEST nozīmē: kristīgi sociālajiem arodbiedrību un strādājošo pārstāvjiem nevar pietikt tikai ar nožēlu un interpretāciju par nabadzīgo un neaizsargāto nožēlojamo stāvokli. Viņu uzdevums ir arī veidot spriedumu par valdošo netaisnību. Vācu valodā ir teiciens: “Visa teorija ir pelēka!” Bet var arī piebilst: “Prakse bez teorijas ir pelēcīga!” Tāpēc ir nepieciešams spēcīgs atbalsts. Pēc pirmās nodaļas, kurā aprakstīti daži 21. gadsimta izaicinājumi un izteikts aicinājums uzmanīgi ieskatīties, otrajā nodaļā ir stāstīts par orientēšanos, kādu nodrošina kompass vai bāka. Baznīcām jau sen vairs nav monopola, kad runa ir par vērtībām un morāli, taču laikā, kad gandrīz viss ir sakustējies, kompass un bāka var būt ļoti noderīgi un dažkārt pat dzīvības glābšanas līdzekļi. Turpmākajos moduļos, pieskaroties globālajai Covid-19 pandēmijai, kā “sociālās mācības ceļvedis” ir aprakstīti septiņi “Kristīgās sociālās mācības” orientieri.

13. MODULIS:

Ko mēs saprotam ar “Kristīgo sociālo mācību”?

Cīņa par cilvēka cieņu un brīvību caurvij visu pasaules vēsturi. Tā bija strādnieku brīvības cīņas centrā industriālās revolūcijas sākumā. Arī 21. gadsimtā postindustriālajā sabiedrībā, vēršoties pret draudošo visu dzīves jomu aptverošo ekonomizāciju, arvien ir jānorāda: “Mēs esam cilvēki ar neatņemamām tiesībām, nevis patvaļīgi pieejams cilvēkkapitāls!” Kristīgi sociālajiem arodbiedrību biedriem Kristīgā sociālā mācība ir stabils vērtību pamats. Saskaņā ar Kristīgās sociālās mācības augstāko principu “cilvēkam jābūt visu sabiedrības institūciju turētājam, radītājam un mērķim”. Septiņi turpmāk minētie sociālās mācības principi veido skaidru kompasu mūsu arodbiedrību darbā šodien un mainīgajā nākotnes pasaulē:

- **CILVĒKS PIRMAJĀ VIETĀ:** Pasaule, kurā katrs cilvēks tiek uzvertts kā “pilnīgs mākslas darbs” ar personisku cieņu un neatņemamām tiesībām.
- **KOPĒJAIS LABUMS:** Sabiedrība, kas balstās uz kopējo labumu un dod iespēju ikvienam īstenot savu cilvēka esību.
- **VISPĀRĒJĀ ĪPAŠUMU NOTEIKŠANA:** Centieni panākt pēc iespējas taisnīgāku sadali, jo zeme ir visiem cilvēkiem.
- **SUBSIDIARITĀTE:** Mazo vienību, piemēram, ģimeņu un kopienu, subsidiāra stiprināšana un mazāk centralizācijas.
- **LĪDZDALĪBA UN DEMOKRĀTIJA:** Demokrātijas uzplaukums, kurā pilsoņi aktīvi piedalās.
- **SOLIDARITĀTE:** Dzīva solidaritāte, kurā cilvēki iestājas viens par otru, uzņemoties “savstarpēju atbildību”.
- **ILGTSPĒJĪBA:** Ilgtspējības civilizācija, kurā ir līdzsvars starp ekonomisko konkurenci, sociālo aizsardzību un dzīves pamatprincipu saglabāšanu.

Kristīgi sociālās arodbiedrības biedri vēlas, lai cilvēki netiktu reducēti tikai uz viņu darba spēku vai lai viņus neuzskatītu tikai par strādājošiem patērētājiem. Mēs iestājamies pret ideju par “proletariāta diktatūru”, un mūsu pasaules skatījuma priekšplānā ir cilvēka cieņa. Mūsu kristīgi sociālās vērtības ir labākais pamats taisnīgai arodbiedrību politikai.

14. MODULIS: “Sociālais jautājums”

Kristietība nav iedomājama bez tuvāko mīlestības. Piemēram, daudzi kristiešu reliģiskie ordeņi kopš to dibināšanas ir veltījušas sevi īpašam naba-

dzīgo, vājo un slimo atbalstam. Daudzas slimnīcas, skolas un, kas nav maz-svarīgi, “klosteru zupa” gadsimtiem ilgi bija kristīgās baznīcas sociālās ie-saistīšanās izpausme. Kad līdz ar rūpnieciskās revolūcijas satricinājumiem par svarīgāko sociālo jautājumu kļuva strādnieku liktenis rūpnīcās, pāvests Leons XIII 1891. gada maijā publicēja pirmo sociālo encikliku “Rerum No-varum”. Šajā enciklikā izklāstītā Kristīgā sociālā mācība joprojām ir kristīgi sociālo arodbiedrību un strādājošo organizāciju vērtību pamats.

19. gadsimtā, izgudrojot tvaika dzinēju un izveidojot pirmās fabrikas, sākās “pirmā rūpnieciskā revolūcija”. Dramatiskā pāreja no zemnieku un amatnieku sabiedrības uz industriālu sabiedrību radīja miljoniem naba-dzīgu un ekspluatētu fabrikas strādnieku, kā arī izraisīja krīzes situācijas un netaisnību. Tādējādi strādnieku bads, nabadzība un ekspluatācija kļuva par svarīgāko “sociālo jautājumu”, uz kuru bija dažādas atbildes:

- Sociālisms: sekojot Kārļa Marksa idejām, šķiru cīņa kļuva par svarī-gāko metodi cīņā pret valdošo netaisnību. Sociālisma mērķis bija no-vērst turpmāku ekspluatāciju ar revolūciju palīdzību un izcīnīt lielāku taisnīgumu.
- Liberālisms: liberālā atbilde uz sociālās nabadzības problēmu bija uzsvērt “indivīda brīvību” un nepieļaut nekādu iejaukšanos ekono-miskajos vai sociālajos jautājumos. Pēc Ādama Smita domām, tirgu regulē “neredzamā roka”.
- Kristīgi sociālā atbilde: kristīgi sociālā atbilde ir sniegta pirmajā so-ciālajā enciklikā “Rerum Novarum” 1891. gadā. Ja sociālisms gribēja visu revolucionāri kontrolēt, bet liberālisms – “ļaut visam vaļu”, tad Kristīgā sociālā mācība ar saistošām vērtību nostādnēm vēlas radīt sociālās nelīdzsvarotības pārvarēšanu.

Kā kristīgi sociālās arodbiedrības mēs veidojam uz vērtībām orientētu po-litiku. Mēs būvējam solidāru sabiedrību un iestājamies par partnerību un dialogu!

15. MODULIS: Dialogs

Vēlamā – lai gan ne vienīgā – mūsu darba metode ir “sociālais dialogs”. Tas tagad ir nostiprināts ES līgumos un vēlreiz uzsvērts “Eiropas sociālo tiesību pilārā”.

Diemžēl 2022. gada pavasarī mums atkal ir skaidri jānosauc jebkura dialoga pamatnosacījums – miers!

Tāpēc mēs visstingrāk nosodām jebkādu karu. Militārās varas demonstrācijas un bruņota spēka izmantošana izraisa nāvi un postu. Mūsdienu globālās problēmas mēs varam atrisināt tikai kopā. Tam ir nepieciešama Eiropas un pasaules tautu sadarbība visos problēmu punktos. Karš nav risinājums!

Lai novērstu segregācijas tendenci, mums jāattīsta dialogs. Tas ietver noteikumus, kas ir īsumā apkopoti:

- Gatavība sarunāties: dzīve ir tur, kur cilvēki savā starpā sarunājas. Tie, kas nemeklē dialogu vai pat atsakās runāt, izvairās no dialoga un veicina konflikta eskalāciju.
- Saskatīt uztveres grūtības: ja divi cilvēki vai divas sarunu puses redz vienu un to pašu, tas ne vienmēr būs viens un tas pats. Lietas var uztvert arī pavisam atšķirīgi vai vienkārši pārprast.
- Dialogs kā piemērots palīglīdzeklis: konfliktos izpaužas dažādas intereses un viedokļi. Būtisks ir veids, kā konflikti tiek risināti.
- Dialogs kaut ko atklāj: tas vienmēr nozīmē tikšanos vienā līmenī un atšķirīgu viedokļu akceptēšanu.
- Dialogs ietver izlīgumu: gandrīz aizmirstu jēdzienu, kas ir kas vairāk nekā kompromiss vai interešu saskaņošana. Tā nav arī otras puses

viedokļa pieņemšana. Drīzāk runa ir par dzīvošanu un ļaušanu dzīvot.

Visa Kristīgā sociālā mācība nebūtu īstenojama, ja mēs nesāktu ar cilvēku; ja mēs neuzsvērtu viņa neatņemamo cieņu un nevērstos pret jēdzienu “cilvēkkapitāls”; ja mēs neatcerētos to, ka dialogā cilvēki skatās viens otram acīs, uztver viens otru nopietni un ne tikai meklē, bet pastāvīgi praktizē nevardarbīgu konfliktu risināšanas veidu. Tādējādi, protams, “sociālais dialogs” nav vienīgais – bet gan vēlamais – Kristīgās sociālās mācības instruments.

16. MODULIS: SOCIĀLĀ MĀCĪBA KĀ CEĻVEDIS – IEVADS

2020. gada pavasarim būs īpaša vieta vēstures grāmatās, tas, šķiet, ir skaidrs. Koronavīruss, pret kuru uzreiz pēc tā parādīšanās nebija ne medikamentu, ne vakcīnu, paralizēja sabiedrības dzīvi lielā pasaules daļā. Tūkstošiem cilvēku nomira dažādās Eiropas valstīs. Piemēram, Austrijas federālā valdība 2020. gada pavasarī reaģēja ar “lokdaunu”, un, tā kā iedzīvotāji ar sociālo partneru priekšzīmīgu iesaistīšanos atbalstīja visus slēgšanas pasākumus, ļaunāko varēja novērst. Taču vairākas nedēļas uzņēmumi nestrādāja, skolas bija slēgtas, un cilvēki cieta no pārvietošanās brīvības ierobežojumiem un apmeklējumu aizliegumiem. Austrijā, kurā ir aptuveni 8,9 miljoni iedzīvotāju, vairāk nekā miljons cilvēku strādāja saīsinātu darba laiku un aptuveni 600 000 bija bez darba. Visi ekonomikas pētnieki reti vienprātīgi runāja par lielāko krīzi kopš Otrā pasaules kara. Tāpēc karstākā vēlme bija, vēlams ātrvilciena tempā, “atgriezties atpakaļ”, lai ekonomika atveseļotos, skolēni atgūtu nokavēto mācību vielu un viss drīz vien būtu vecajā gultnē!

Bet pagaidiet! Vai mēs tiešām to vēlamies? Ātru un skaļu dzīvi? Vai precīzāk – arvien ātrāk un arvien skaļāk? Un tādējādi atgriezties pie tās dzīves, ko līdz šim esam dēvējuši par “normālu”? Vai arī mēs uzdrošināties sākt ar “ceļvedi”, kurā ir arī stacijas, kas aicina mūs pārdomāt – atklāsim labas

lietas, kas parādās tikai grūtos laikos. Un vienlaikus arī lietas, kas līdz šim šķita neaizstājamas, bet tagad vairs nemaz netrūkst.

Venēcijā pirmā "lokdauna" laikā 2020. gadā kanālos atkal peldēja zivis, Bosforā naftas tankkuģu vietā bija redzami delfīni, un zilās debesis nešķērsoja lidmašīnas – visas pazīmes norāda uz iespējamām pārmaiņām. Tātad, ja mēs nevēlamies "automātiski" atgriezties pie vecajām shēmām, būs nepieciešamas kolektīvas pārdomas par "to, kas paliek labāks!" – tāds ir vācu a cappella grupas "Maybebop" četru dziedātāju dziesmas nosaukums. Ja pārdomāsim būtiskāko, tad vērtības, ko mēs kā kristīgi sociālie arodbiedrību pārstāvji smeļamies no "Kristīgās sociālās mācības", var būt noderīgas stacijas braucienā uz "jauno normalitāti" – vērtības, kas patiešām ir svarīgas!

17. MODULIS: CILVĒKS PIRMAJĀ VIETĀ

Pasaule, kurā katrs cilvēks tiek uztverts kā "pilnīgs mākslas darbs" ar personisku cieņu un neatņemamām tiesībām.

Aptuveni pirms 100 gadiem Jozefs Kardeins sāka iedrošināt mācekļus un fabriku strādniekus, nodibinot "Kristīgās strādnieku jaunatnes" (CAJ) organizāciju un uzsaucot viņiem: "Katra jaunā strādniece un strādnieks ir vairāk vērts nekā viss pasaules zelts!" Diemžēl Eiropas vēsture pagājušajā gadsimtā iezīmējas ar diviem briesmīgiem pasaules kariem, kam sekoja kontinenta sadalīšana ar "dzelzs priekškaru", kas krita tikai 1989. gadā. Tas sadalīja Eiropu cilvēkos, kuriem bija paveicies dzīvot brīvajos Rietumos, un "Austrumu bloka" iedzīvotājos, kuriem komunistiskās diktatūras gadu desmitiem ilgi laupīja dzīvīgo izredzes. Tomēr kopš Berlīnes mūra krišanas arvien biežāk izskan balsis, kas apgalvo, ka bez "reāli pastāvošā sociālisma" pasaulē un līdz ar to arī Eiropā būtu valdījis kapitālisms, kura vienīgais mērķis ir peļņas maksimizēšana. Taču koronavīrusa gadījumā viss izvērtās pavisam citādi! Daudzas ES valdības nospieda avārijas bremzi līdz tam valdošajām taupības programmām valstu budžetos, tādējādi piešķirot "prioritāti" cilvēkiem.

Protams, tas neatceļ ekonomikas spēles noteikumus, un arī turpmāks mums būs vajadzīgi sabalansēti budžeti un sakārtotas valsts finanses, bet, kad ES finanšu ministri vārda tiešajā nozīmē saka: “Lai cik tas arī maksātu”, jo cilvēku veselībai un dzīvībai (izdzīvošanai) ir prioritāte, tad šī sociālās mācības pirmā stacija ir ne tikai sasniegta, bet arī īstenota. Un tiem, kuri jau atkal sāk kritizēt izmaksas, ko šī konsekvētā nostāja rada, es vēlos teikt: ir jomas, kuras mēs nedrīkstam pakļaut vispārzināmajam ekonomikas izmaksu un ieguvumu aprēķinam, kuras mums ir jāattur no šī aprēķina.

Spilgts piemērs ir svētdiena, kas ik nedēļu mums atgādina, ka jautājums par to, cik maksā nestrādāt kādu dienu, ir nepieņemams. Ja mums izdosis svētdienu saglabāt “jaunajā normalitātē” kā dienu, kas iezīmē citas vērtības, nevis tās, kas tiek apmainītas pāri letei, tad mums būs izdevies kaut kas izšķirošs par labu “pilnīgajam mākslas darbam – cilvēkam”!

18. MODULIS: KOPĒJAIS LABUMS

Sabiedrība, kas balstās uz kopējo labumu un dod iespēju ikvienam īstenot savu cilvēka esību.

“Nejautā, ko tava valsts var darīt tavā labā, bet jautā, ko tu vari darīt savas valsts labā,” ir bieži citēta frāze no ASV prezidenta Džona F. Kenedija inaugurācijas uzrunas 1961. gadā. Koronavīrusa radītā krīze mūs pēkšņi iedzina spriedzē starp personīgo brīvību un personīgo interešu īstenošanu un mūsu līdzpilsoņu un visas valsts interešu īstenošanu. Protams, visu cilvēku cieņa, vienotība un vienlīdzība ietver arī viņu veselību. ES valstīs mēs nolēmām uz laiku atteikties no personīgajām brīvībām, lai aizsargātu veselību, jo īpaši to cilvēku veselību, kurus vīrusa infekcija īpaši apdraudētu iepriekšējo slimību vai vecuma dēļ.

Daudzas valdības 2020. gada pavasarī iezīmēja šo ceļu, iedzīvotāji to lielā mērā atbalstīja un tādējādi uzņēmās atbildību par kopējo labumu. Tas ir

vēl jo vairāk apbrīnojami, jo 21. gadsimta un “digitālā laikmeta” sākumā daudzās valstīs pastāv draudi zaudēt saikni ar jēgu un realitāti. Šķiet, ka digitalizācija drīzāk nostiprināja dzīvesveidu, kas ērtības, vienaldzības un vieglprātības dēļ vairs nevēlas atzīt atbildību. Taču, saskaroties ar globāliem izaicinājumiem, kas ir globalizācija, digitalizācija, klimata pārmaiņas un demogrāfiskās izmaiņas, ar pogu, uz kuras rakstīts “Noklikšķiniet šeit, lai glābtu pasauli!”, nepietiks. Krīze mums atgādināja, ka uzņemt atbildību ir neērti un ka bieži vien šķiet riskanti pamest savu “komforta zonu”.

Koronavīruss ir izplatījies visā pasaulē milzīgā ātrumā; ir jādomā arī par kopējo labumu un tā izplatību visā pasaulē, kā arī jāmeklē humānas globalizācijas veids. Lai radītu universālu kopējo labumu, respektējot un saglabājot katras valsts vēsturiskās un kultūras īpatnības, “jaunajā normalitātē” atkal būs vajadzīgs augstāks starptautiskās kārtības līmenis un stabilākas attiecības starp valstīm. Par pamatdomu šeit varētu kalpot vēl viens teikums no iepriekš minētās Kenedija inaugurācijas runas: “Ja brīva sabiedrība nevar palīdzēt daudziem nabadzīgajiem, tā nevar glābt nedaudzos bagātos.”

19. MODULIS: TAISNĪGA SADALE

Centieni panākt pēc iespējas taisnīgāku sadali, jo zeme ir visiem cilvēkiem.

Mahatmas Gandija slavenais citāts: “Pasaule ir pietiekami liela, lai apmierinātu katra cilvēka vajadzības, taču pārāk maza, lai apmierinātu cilvēku alkātību,” ir pierādījis savu mūžīgo aktualitāti Covid-19 krīzes laikā. Patiesībā mūsu zemes “vispārējā labumu sadale” ir pazīstama kā sociālās mācības raksturojošs princips. Katram cilvēkam ir jābūt iespējai izmantot labumus, kas nepieciešami viņa attīstībai. Kā piemērus var minēt dabisko un cilvēka apkārtējo vidi, dzeramo ūdeni, tīru gaisu, kā arī piekļuvi informācijai, zināšanām un izglītībai.

Covid-19 ārkārtas situācijā mēs Eiropā vismaz divos līmeņos upurējām taisnīgu labumu sadali par labu bailēm un alkatībai: ar daudzu iedzīvotāju “krājumu pirkumiem” un atsevišķu valdību “eksporta aizliegumiem”. Tām valstīm, piemēram, Francijai un Vācijai, kas noteica medicīnas preču (aizsargtērpu, masku u. c.) eksporta aizliegumu, ir jājautā sev, kā to var attaisnot. Vai tiešām 21. gadsimta sākumā un starp ES dalībvalstīm veselība un dzīvība Vācijā ir vairāk aizsargājama nekā dzīvība otrā robežas pusē, t. i., dzīvība Polijā, Čehijā vai Austrijā? Kad padomājam par iztukšotajiem plauktiem, jo bailēs un alkatībā iepirkumu ratiņi tika pārpildīti ar konserviem, miltiem un tualetes papīru, atliek vien kauns par šādu atmaskojošu rīcību.

Sociālā mācība mūs aicina rīkoties pretēji, proti, neaizmirst par līdzcilvēkiem un it īpaši nabadzīgajiem. Pāvests Gregors Lielais par to rakstīja: “Kad mēs apgādājam trūcīgos ar nepieciešamajām lietām, mēs atdodam viņiem to, kas pieder viņiem, nevis atdāvinām to, kas mums pieder. Mēs drīzāk izpērkam to, ko esam parādā taisnīgumam, nevis veicam žēlsirdības darbu.” Pat vislielākajā krīzē bailes nav labs padomdevējs. Lai veidotu “jaunu normalitāti”, mums vajadzētu praktizēt uz savstarpēju uzticēšanos balstītu uzvedību. Tas ietver noslēgto līgumu ievērošanu, paļaušanos vienam uz otru un neaizmiršanu par visnabadzīgākajiem. Austrijas Grācas-Zekavas diecēzes emeritētais bīskaps Johanns Vēbers (Johann Weber), kurš nomira 2020. gada maijā, sniedza piemēru ar sava sprediķa pēdējo teikumu: “Uzticība ir noturīgāka nekā bailes!”

20. MODULIS: SUBSIDIARITĀTE

Mazo vienību, piemēram, ģimeņu un kopienu, subsidiāra stiprināšana un mazāk centralizācijas.

Lai cik smagnējs un svešs varētu šķist vārds “subsidiaritāte”, tas tomēr ir ļoti saprātīgs. “Izpalīdzīgais atbalsts” (atvasināts no latīņu “subsidium” – palīdzība) ir palīdzība pašpalīdzībai, un tā vienmēr ir divpusēja: no vienas

puses, nekādā gadījumā nedrīkst atņemt visu, ko mazākās vienības, piemēram, ģimenes un kopienas, pašas rada. No otras puses, lielāku vienību, piemēram, valstu vai ES, uzdevums un pienākums ir sniegt palīdzību tur, kur “mazie” ir pārslogoti. Tas ir būtisks līdzsvarošanas solis mūsu sociālajā kārtībā. Sociālajā kārtībā, kurai pastāvīgi jācīnās pret pārmērīga centralisma briesmām un kas vienlaikus nedrīkst atteikties no nepieciešamās palīdzības.

2020. gada pavasarī Covid-19 krīzē parādījās abas puses: daudzās ģimenēs atklājās līdz tam gandrīz aizmirstas prasmes. Ar enerģiju un radošumu katru dienu no jauna tika izgudrota attālinātā mācīšanās bērniem, bieži vien papildus biroja darbu pārceļot uz “mājas biroju” un paveicot visus mājas darbus. Arī kaimiņi satuvinājās, uzņemoties atbildību viens par otru un ievērojami vairāk rūpējoties par līdzcilvēkiem, kuri ir vientuļi. Lai cik pārsteidzoša un pozitīva būtu šī uzvedība, vienlaikus krīze nežēlīgi atklāja ES trūkumus. Vīrusa izplatīšanās nenotika kā zāles plāvēja pārbrūkšana pāri visai Eiropai, tā masveidā skāra atsevišķus reģionus ar tūkstošiem nāves gadījumu, bet citus vien nedaudz. Šeit būtu nepieciešama tūlītēja “ugunsdzēsēju iesaiste”, kurā ārsti, medmāsas un medicīniskās preces no mazāk skartajiem reģioniem ar “bākugunīm” ierastos “karstajos punktos”, lai kopīgiem spēkiem krīzi pārvarētu. Tā vietā visas ES dalībvalstis, šķiet, ir izstūmušas no prāta vārdu “Savienība” un īsteno savas programmas valsts robežās.

Ir skaidrs, kas mums, ņemot vērā šo pieredzi, “jaunajā normalitātē” ir jādara savādāk un labāk; mūsu kaimiņi būs vientuļi arī pēc Covid-19, mūsu dārgajām ģimenēm ir vajadzīga mīlestība, lai dzīvotu, un ES ir nepieciešama reforma!

21. MODULIS: DZĪVĀ DEMOKRĀTIJA

Demokrātijas uzplaukums, kurā pilsoņi aktīvi piedalās.

“Īpašas rūpes mums rada vienotība Eiropas dimensijā. Tā vietā, lai svinētu 25 gadus kopš dalības ES un līdz ar to lielāku tikšanās brīvību Šengenas zonā, mēs skatījāmies uz slēgtām robežām. Cīņa pret pandēmiju vēlreiz parāda, cik svarīga un arī trausla ir mūsu kopējā Eiropa,” rakstīja Austrijas bīskapi savā pastorālajā vārdā par “garīgi atjaunotu normalitāti” 2020. gada vasarā. Demokrācija stāv un krīt ar pilsoņu kā indivīdu, kā arī sociālo grupu, piemēram, politisko partiju, aktīvu līdzatbildību. Tāpēc demokrātiskas apziņas veidošana ir viena no galvenajām pašatbildīgas, brīvas sabiedrības, un jo īpaši kristīgi sociālās arodbiedrību kustības rūpēm. Covid-19 krīze ir atklājusi, cik nenoturīga ir ES “kopība”, ko šķietami nodrošina līgumi, jo – gandrīz refleksiīvi – ir pastiprinātas valstu robežas.

Tas ir vēl jo vairāk pārsteidzoši, jo 21. gadsimta sākumā valstis arvien vairāk tiek apšaubītas: no vienas puses, tāpēc, ka globālos izaicinājumus, piemēram, klimata krīzi, nevar pārvarēt atsevišķas valstis, bet tam ir nepieciešami kontinentāli, ja ne globāli risinājumi, un, no otras puses, tāpēc, ka digitālās “platformas”, kas arī darbojas globāli, ar jaunu atkarību palīdzību pārvērš līdzšinējos pilsoņus par lietotājiem un “sekotājiem”, kuri, kā raksta vācu filozofs Kristofs Tirke (Christoph Türcke), “digitālā lojalitātē atrodas ceļā uz jaunu globālu cilšu sabiedrību”. Arī daudzas sazvērestības teorijas internetā ir izplatījušās milzīgā ātrumā.

Uzdevums stiprināt demokrātiju ES pat 75 gadus pēc Otrā pasaules kara beigām ir milzīgs, un bijušā Austrijas kanclera Dr. Volkfanga Šisela (Wolfgang Schüssel) prasība ir ticama: “Mums jādomā par Eiropu plašākā mērogā!” Ja vēlamies nodrošināt demokrātijas uzplaukumu “jaunajā normalitātē”, tad nedrīkstam pieļaut, ka ES pārvēršas par komisāru projektu, bet mums pašiem kā aktīviem pilsoņiem jāiesaistās kaislīgā sadarbībā pret valstu nacionālistisko sadrumstalotību. Runa nav par vairāk vai mazāk ES, bet gan par labāku ES!

22. MODULIS: SOLIDARITĀTE

Dzīva solidaritāte, kurā cilvēki iestājas viens par otru, uzņemoties “savstarpēju atbildību”.

Teikumu “Vīrusa priekšā visi ir vienādi!” ir viegli pateikt, lielā sapulcē “Weizer Pfingstvision” 2020. gada jūnijā, norādīja Pauls M. Culēners, lai turpinātu: “Vīrusa priekšā visi ir vienādi. Bet vīruss visus neskar vienādi!” ASV tas vairāk skar melnādainos nekā baltos. Bagātā Eiropa var sev palīdzēt daudz labāk nekā ekonomiski nomāktā Ekvadora. Ziemeļkorejas diktators Kims Čonins var iekāpt savā privātajā luksusa vilcienā un doties uz kādu no aizsargātajiem piejūras kūrortiem. Bet bēgļu nometnēs iespiesti cilvēkiem šādu iespēju nav. Koronavīruss ļoti tieši atklāj netaisnību, kas valda šajā “vienotajā pasaulē”.

Solidaritāte šeit tiek pieprasīta kā personiska attieksme ar universālu darbības rādiesu un vienlaikus kā sabiedrības struktūras princips, kurā cilvēki iestājas viens par otru “savstarpējās atbildības” ietvaros. Solidaritāte, kas mudina aizstāvēt tos, kurus vīruss skāris vairāk nekā citus. Ņemot vērā to, ka globalizācija jau sen ir padarījusi mūs par kaimiņiem, kas viens otru nepazīst un neuzņemas atbildību viens par otru, šāda solidaritātes izpratne nav sociāli romantiska opcija, bet gan izdzīvošanas stratēģija bez alternatīvas. Vai arī pasaules mēroga tīklošanai patiešām jāaprobežojas tikai ar “Youtube un Youporn”?

Solidaritāte ietver apņēmīgu interesi par citu cilvēku dzīvi un labklājību, kā arī efektīvu iesaistīšanos viņu labā. Tā iestājas par taisnīgumu, kas rada mieru. 85. psalmā ir teikts: “Taisnība un miers lai skūpstās”. Tas attiecas uz mums un visiem politiķiem: tā vietā, lai “svētdienas runās” nemitīgi piesauktu solidaritāti, ir jāveic konkrēti pasākumi, kas nodrošinātu lielāku taisnīgumu – tikai tā solidaritāte var augt. “Jaunajā normalitātē” mums ir jāatstāj koronavīruss aiz muguras, lai inficētos ar “solidaritātes pandēmiju”, kā to pieprasa Pauls M. Culēners. Tas nenozīmē neskaidru žēlumu vai virspusēju aizkustinājumu par daudzajām ciešanām, bet gan

stingru un pastāvīgu apņēmību un attieksmi. Kādā grāmatā bijušais Austrijas politiķis Matias Štrolcis (Matthias Strolz) raksta: “Pēdējā brīvība, kas mums vienmēr paliek, ir mūsu attieksme pret apstākļiem.”

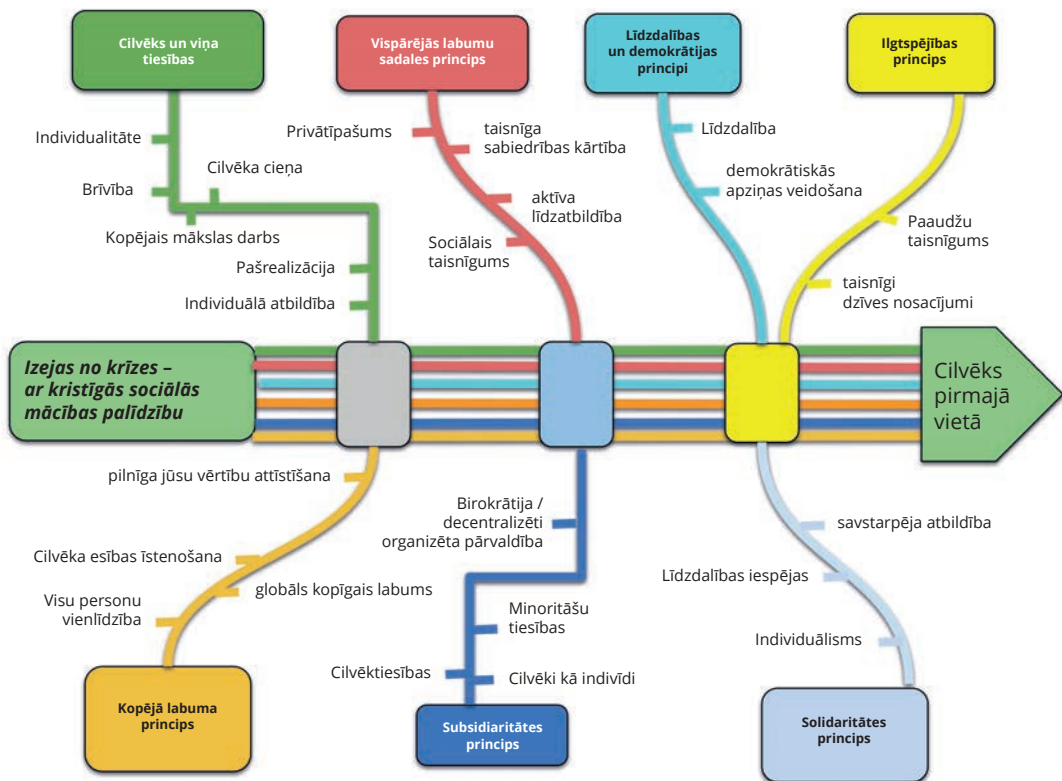
23. MODULIS: ILGTSPĒJĪBA

Ilgspējības civilizācija, kurā ir līdzsvars starp ekonomisko konkurenci, sociālo aizsardzību un dzīves pamatprincipu saglabāšanu.

“Ekoloģiskā atgriešanās, kas nepieciešama, lai radītu ilgtspējīgu pārmaiņu dinamiku, ir arī visas kopienas atgriešanās,” raksta pāvests Francisks enciklikā “Laudato si” (“Esi slavēts”). Vēl pirms globālā koronavīrusa izraisītā krīze mums visiem lika “atvilkt elpu”, pateicoties Grētas Tūnbergas dibinātajai kustībai “Fridays for Future”, uzmanības centrā nonāca mirušās upes, izcirstie Amazones meži, postošais pasaules okeānu piesārņojums, kūstošie polārie ledāji, vētras un plūdi un visas citas klimata katastrofas.

Skaidrs, ka cilvēce saskaras ar lielāko izaicinājumu paaudžu paaudzēs saistībā ar klimata krīzi. Mūsu dzīvotne, mūsu “kopīgās mājas”, kā to dēvē pāvests Francisks, mūsu biosfēra, ir uz sabrukuma robežas. Ja viss turpināsies tāpat kā līdz šim, mūsu planēta vairs ilgi nepastāvēs, un tad mums nebūs nākotnes. Grāmatā par Covid-19 krīzes sekām trīs ārsti – Rūdolf Likārs (Rudolf Likar), Georgs Pintērs (Georg Pinter) un Herberts Jānigs (Herbert Janig) – no Karintijas, reģiona Austrijas dienvidos, ceļa krustceles, kurās mēs atrodamies, aprakstīja šādi: “Cilvēks var izlemt, vai viņš ir pelnījis šo pasauli un atgriežas, vai tomēr labāk mokoši vaidot no šīs planētas atvadās, lai vienšūnas organismi varētu sākt visu no jauna – ar lielo dzīvības eksperimentu.” Ja cilvēces nākotni patiešām masveidā apdraud mūsu dzīves un saimniekošanas veids, tad ievads sociālajās zinībās par dzīvi un socializācija nenozīmē indivīda kļūšanu par cilvēku un sabiedrības nākotni, bet gan tieši otrādi. Pauls M. Culēners, ņemot vērā saasināto cilvēces sabiedrību, reiz teica: “Ir nepieciešams atvērt piekļūvi jauniem dzīves modeļiem. Cerībā mainīt sabiedrību tā, lai tai atkal būtu nākotne.”

"Jaunajā normalitātē" mums ir jāpaātrina virzība uz globālu "ekoloģiski sociālo tirgus ekonomiku", kurā tiek meklēts un atrasts jauns līdzsvars starp godīgu konkurenci, kas ir ikvienā tirgus ekonomikā, taisnīgu tiesisko regulējumu labklājības valstī un vitāli svarīgu vides aizsardzību. Tikai šādā veidā mēs pāriesim no "pārmērīgas izmantošanas civilizācijas" uz "ilgtspējības civilizāciju"!

24. MODULIS: SOCIĀLĀS MĀCĪBAS CEĻVEDIS – NOBEIGUMS

“Kristīgās sociālās mācības” vērtības 2020. gada pavasarī aicināja mūs aizdomāties. Pat tad, ja tirgus sistēmā, šķiet, esam “ar ragiem un nagiem”, varam sev pajautāt, kurp vēlamies doties ar savu sirdi un prātu. Šajā kontekstā sociālā mācība piedāvā vērtīgus orientierus “jaunajai normalitātei” – krīzes laikā un pēc tās pārvarēšanas.

CILVĒKS PIRMAJĀ VIETĀ: Mums ir jāsaglabā jomas, kuras mēs nedrīkstam aplūkot, aprēķinot ekonomikas izmaksas un ieguvumus, jo runa ir par cilvēka cieņu. Piemērs tam ir svētdiena kā dāvana.

KOPĒJAIS LABUMS: Globalizācija nedrīkst būt orientēta tikai uz ekonomiskām vajadzībām, bet gan tai jārada universāls kopējais labums. Šim nolūkam ir nepieciešami starptautiski reglamentējošie noteikumi.

TAISNĪGA SADALE: Katram cilvēkam ir jābūt iespējai saņemt zemes labumus, kas nepieciešami dzīvībai. Lai to nodrošinātu, ir jāvalda pār bailēm un alkatību un jāattīsta savstarpēja uzticēšanās.

SUBSIDIARITĀTE: Krīzes laikā daudzās ģimenēs tika paveiktas lielas lietas. Nākotnē ģimenēm ir jānodrošina ekonomiskā, sociālā un kultūras dzīves telpa. Ir nepieciešams sociālais līdzsvars.

DZĪVA DEMOKRĀTIJA: Lai stiprinātu demokrātiju ES un nepieļautu, ka ES pārvēršas par komisāru projektu, mums ir jāiesaistās politiski kā aktīviem pilsoņiem.

SOLIDARITĀTE: Globālajai pandēmijai, kas ir skārusi cilvēkus pilnīgi dažādos veidos un atklājusi netaisnību, ir jāseko “solidaritātes pandēmijai”, kas veicina taisnīgumu, lai solidaritāte varētu augt.

ILGTSPĒJĪBA: Lai restartētos pēc ekonomikas lejupslīdes, “brīvā tirgus” vietā mums ir jārada “godīgs tirgus”, kas nodrošina jaunu līdzsvaru starp ekonomiku, labklājības valsti un vides aizsardzību.

Katras pārdomas, katra ievirze sniedz iespēju mainīt virzienu. Krīzes laikā mūsu sabiedrībā īpaši izgaismojās trīs trūkumi: taisnīguma trūkums, kopienas trūkums un jēgas trūkums. Taču aiz šiem draudiem kļūst redzamas jaunas “dzīvības zīmes”, ko Pauls M. Culēners sauc par “debesu pēdām”. Viņš mudina mūs raudzīties nākotnē: “Padziļiniet savas dzīves, izejiet no šaurā jūsu bailu cietuma un kļūstiet par patiesi solidāri mīlošiem cilvēkiem!”

“Kristīgā sociālā mācība”, mūsu vērtības un principi ir mūsu arodbiedrību politikas bākas un kompass. Uz šī pamata mums ir jāatrod jaunas atbildes 21. gadsimtam un pašreizējo krīžu pārvarēšanai. Mūsdienu globālie izaicinājumi ir šādi: digitalizācija, demogrāfiskā attīstība, globalizācija, klimata pārmaiņas, kā arī miera un demokrātijas saglabāšana. To īstenošanā kristīgi sociālās arodbiedrības un strādājošo kustības paļaujas uz cilvēkiem ar viņu neaizskaramo cieņu, nevis uz ideoloģijām. Mēs balstāmies uz mazo vienību iesaistīšanos, nevis uz anonīmu aparātu darbību. Tā kā mēs nevēlamies egoistu sabiedrību, esam stingri apņēmušies sadarboties!

3. nodaļa: RĪKOTIES

Sekojoš Jozefa Kardeina trīs soļu pieejai, RĪKOTIES nozīmē: divas iepriekšējās nodaļas (REDZĒT / SPRIEST) obligāti noved pie rīcības, lai iestātos par tiem cilvēkiem, kuriem ir liegtas tiesības un dzīves iespējas. Kristīgi sociālajām arodbiedrībām vērtības nav tikai dekorācijas kā zelta zvaigznes uz zila fona baroka baznīcas velvē. Tikai šāda rīcība atklāj, vai kristīgi sociālās arodbiedrības patiešām dzīvo saskaņā ar savām vērtībām!

Turpmāk ir norādītas trīs galvenās jomas, kurās mūsu EZA dalīborganizācijas pastiprināti iesaistīsies “sociālajā dialogā” savās valstīs:

- KĻŪT DIGITĀLĀKIEM: Darba nākotne digitālajā laikmetā
- KĻŪT ZAĻĀKIEM: Ekoloģiski sociāla tirgus ekonomika kā nākotnes modelis
- KĻŪT SOCIĀLĀKIEM: Ģimene; darba un ģimenes dzīves savienojamība

“Nekas pasaulē nav tik spēcīgs kā ideja, kuras laiks ir pienācis,” (Viktors Igo). Ja pēc pašreizējās krīzes pārvarēšanas mēs nevēlamies atgriezties pie mūsu dzīves un saimniekošanas veida “vecajiem modeļiem”, jo šis dzīvesveids apdraud mūsu planētas Zemes nākotni, tad ir jāsāk pārmaiņu process. Nākotnes digitālajā darba pasaulē būs pilnīgi jauni profesiju profili, kuriem būs nepieciešami atbilstoši pamatnosacījumi. No vienas puses, ir enerģiski jāturpina ES Komisijas jau uzsāktie pasākumi, lai sasniegtu klimata mērķus, un, no otras puses, ar tiem saistītais slogs un izmaksas ir jāsadala pēc iespējas taisnīgāk. Iespējams, tā nav nejaušība, ka ASV valdības ekonomikas atveseļošanas plānā kā trešais pīlārs ir paredzēta arī ģimeņu stiprināšana, jo sociālā nelīdzsvarotība šajā jomā kļūst aizvien redzamāka. Eiropa arī nākotnē turpinās iet savu ceļu, kas mums ir nepārprotami atšķirīgs no citām ekonomikas zonām, piemēram, ASV vai Ķīnas.

Virzienu, kurā šis ceļš vedīs, noteiks arī EZA dalīborganizācijas. Tās iesaistīsies sociālajā dialogā savās valstīs un savstarpēji pastiprinās viena otru EZA tīklā.

KĻŪT DIGITĀLĀKIEM: Darba nākotne digitālajā laikmetā

Darba pasaule būtiski mainās. Rūpnieciskā ražošana jau sen vairs nav vienīgā joma, ko būtiski maina digitalizācija. Digitalizācija tagad izplatās visās darba un dzīves jomās.

Digitālo tehnoloģiju izplatība visās dzīves jomās ir milzīga, un izaicinājumi ir lieli. Daudzi darba veidi zaudē vietas un laika piesaisti. Šī lielā elastīguma iespēja līdzās lielām priekšrocībām ietver arī daudzus riskus. Nākotnē vēl vairāk darbības varēs veikt mašīnas. Darbības, ko līdz šim veica augsti kvalificēti darbinieki. Tuvākajā nākotnē sarežģīti programmatūras produkti spēs apstrādāt daudzus lēmumu pieņemšanas procesus, izvērtējot (arvien vairāk) esošos un viegli pieejamos digitālos datus. Roboti iemācīsies simulēt kognitīvās spējas un izrādīt empātiju.

25. MODULIS: Digitālā revolūcija

Pieejamo datu apjoms nepārtraukti pieaug arvien lielākā ātrumā. Dati ir 21. gadsimta izejviela. Lielie dati ir modes vārds, ar ko mēs nepārtraukti sastopamies. Visu dzīves jomu digitalizācija ļauj pilnīgi no jauna paraudzīties uz apstākļiem. Šī attīstība ir tikai pašā sākumā. Digitālās revolūcijas sākumā!

Daži skaitļi ilustrē straujās pārmaiņas, ko mēs pašlaik piedzīvojam: ik pēc pieciem gadiem pasaulē pieejamo zināšanu apjoms dubultojas. Dažās jomās tas notiek tikai deviņu mēnešu laikā. Puse no šīm iegūtajām zinā-

šanām ir aktuālas ne ilgāk kā četrus gadus. Attiecībā uz tehnoloģisko progresu ES Komisija prognozē, ka jau pēc desmit gadiem aptuveni 80% no šodien izmantotajām tehnoloģijām tiks aizstātas ar jaunām. Amatu profili mainīsies vai arī, iespējams, izzudīs pavisam.

Ietekme uz darba pasauli

Rūpnieciskajā ražošanā un materiālo preču ražošanā datorizētās mašīnas un roboti arvien vairāk un visaptverošāk pārņem ražošanas procesus, kurus iepriekš veica cilvēka rokas. Amatu profili turpinās būtiski mainīties vai arī izzudīs pavisam. Piemēri: darbarīku izgatavotājs, mehāniķis, virpotājs, iespaidējs u. c.

No vienas puses, tas rada iespēju atkal pārcelt ražošanu no valstīm, kurās ir zemas algas, bet, no otras puses, jaunizveidotās darbavietas nekompensē zaudētās darbavietas; tikai daži gūst labumu no pieaugošās produktivitātes.

Arvien vairāk darba procesu tiek apstrādāti ar datorprogrammām. Lēmumus, kurus agrāk pieņēma augsti kvalificēti darbinieki, tagad pieņem datorprogrammas, pamatojoties uz bagātīgu digitāli pieejamu informāciju. Gandrīz visās jomās un nozarēs darbu var nošķirt no laika un vietas. Tas nodrošina lielāku elastību (darba laiks utt.), kas ideālā gadījumā var būt izdevīgi gan darbiniekiem, gan darba devējiem.

Divas lielas tematiskās jomas kļūst arvien nozīmīgākas:

Attālinātais darbs: šobrīd daudzos darba koplīgumos, kā arī publiskajā sektorā ir ļoti labs tiesiskais regulējums, kas pamatā balstās uz to, ka attālināto darbu var ieviest tikai pēc savstarpējas vienošanās. Ir jāievēro konkrēti noteikumi.

Crowdsourcing jeb **pūlpakalpojums:** termins “Crowdsourcing” ir vārdu CROWD un OutSOURCING kombinācija. Tas jau daudz ko pasaka – tas ir

veids, kā uzņēmumi darbības, kuras var veikt pie datora, nodod ārpalpojumu sniedzējiem. Šim modelim nav nozaru robežu. Būtībā jebkuru darbu, kuru var veikt pie datora, var izpildīt “pūlpalpojums”. Mazie un vidējie uzņēmumi arvien vairāk izmanto šo iespēju un tādējādi optimizē izmaksas – uz pastāvīgo darbavietu rēķina. Konkurence visā pasaulē rada pilnīgi neregulētu cenu karu, kas draud padarīt darba apstākļus nedrošus. Šobrīd galvenā uzmanība tiek pievērsta tikai un vienīgi darba rezultātiem. Cilvēks, kas stāv aiz tā, gandrīz vairs netiek ņemts vērā.

Visaptverošām kontroles iespējām nepieciešami visaptveroši aizsardzības noteikumi. Jānodrošina, ka cilvēka cieņu aizskaroši kontroles pasākumi tiek aizliegti. Iepriekš aprakstītās attīstības rezultātā lielā mērā tiks zaudētas daudzas darbavietas. Jāpieņem, ka tiks radītas ievērojami mazāk jaunas darbavietas.

Lai gan nākotnē roboti, iespējams, spēs simulēt sarežģītas cilvēka prasmes, tomēr daudzās profesijās cilvēka atbalsts joprojām būs neaizstājams. Tādējādi digitalizācija – it paši veselības un sociālajā jomā – var būt iespēja tām profesiju grupām, kuras pašlaik ir ļoti noslogotas.

26. MODULIS: Digitalizācijas centrālie jautājumi

Konrāds Pauls Līsmāns kādā ievēribu guvušā lekcijā par šo tēmu izteicās: “Vienu lietu var teikt droši: mēs virzāmies – un es teiktu, ka tā ir liela priekšrocība – uz sabiedrību, kurā mums faktiski vajadzētu būt spējīgiem īstenot lielāku brīvību, dzīvot ar plašāku vērienu un pavadīt vairāk brīvā laika, jo tik daudzas darbības var veikt mašīnas. Es jums tikai uzdodu jautājumu: kāpēc mēs neko no tā neizjūtam? Kāpēc mēs neko neizjūtam no tā, ka esam automatizējuši mūsu rūpnieciskās ražošanas procesus, ka esam ļāvuši mūsu ekonomikā ieplūst bezgalīgam radošumam, kas ir visas automatizācijas mērķis? Tā arī bija buržuāzijas – ekonomiskās buržuāzijas ideja. Jau no paša sākuma ideja bija atbrīvot cilvēkus no darba. Tad kāpēc gan mūsu sabiedrībā nav vērojams liels atvieglojums, ka, pateicoties

mūsu tehniskajai produktivitātei, mums tagad ir vairāk iespēju pievērsties reālām lietām mūsu dzīvē – mūsu eksistencē?”

Galvenie jautājumi:

Kur notiek VĒRTĪBAS RADĪŠANA un kur nonāk nauda?

Digitalizācijas rezultātā iepriekšējās neelastīgās vērtības radīšanas ķēdes vietā nākotnē veidosies dinamiski vērtības radīšanas tīkli. Pakalpojumu sniedzēju platformas ģenerē vērtības radīšanu gandrīz visās pasaules valstīs. Jānodrošina, lai tiktu veikti arī atbilstoši nodokļu maksājumi un lai nauda neaizplūstu “nodokļu oāzēs”. Turklāt ir jārada vienlīdzīgi konkurences apstākļi ar vietējiem pakalpojumu sniedzējiem (sociālās apdrošināšanas iemaksas u. c.).

Kā tiek taisnīgi sadalīta PEĻŅA no ieguldītā darbaspēka un ražošanas resursu izmantošanas?

Ja peļņa no ieguldītā darbaspēka samazinās, bet peļņa no ražošanas resursu izmantošanas palielinās, ir jāatrod jauni veidi, kā šo peļņu taisnīgi sadalīt. Šis sadales jautājums ir jānoskaidro visu interesēs. Šeit nedrīkst būt nekādu tabu.

Kā nākotnē tiks nodrošināts sociālās nodrošināšanas sistēmu FINANSĒJUMS?

Pat ja nākotnē būs mazāk darba, ir jāgarantē sociālās nodrošināšanas sistēmu finansējums. Tas nozīmē jaunu finansējuma iespēju radīšanu. Pašreizējais finansējums, kas piesaistīts algotam darbam, ir pārāk šaurs.

27. MODULIS: Digitalizācijas darbības lauki

Jau aptuveni 150 gadus mūsu sociālās drošības tīkls Eiropā ir piesaistīts darba līgumam. Gan individuālajos līgumos, gan koplīgumos darba devēji un darba ņēmēji apņemas papildus algai par padarīto darbu maksāt nodokļus valstij un sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tādējādi daudzās Eiropas valstīs slimības, vecuma, bezdarba un nelaimes gadījumu riski tiek nodrošināti kopīgi un solidāri – nereti pašu pārvaldītā – sociālās nodrošināšanas sistēmā. Ja prognozes par daudzu darbavietu zaudēšanu robotu un datoru dēļ izrādīsies pareizas, šī sociālā sistēma būs masveidā apdraudēta.

Digitālajā laikmetā darbs kļūst iespējams daudzās jomās jebkurā vietā un jebkurā laikā, tam ir nepieciešama tikai piekļuve internetam. Tomēr tas rada daudz jaunu jautājumu.

Kas nākotnē būs darba devējs vai darba ņēmējs? Vai ar katru pasūtījumu internetā rodas juridiski saistošas darba attiecības? Kurās valstīs nākotnē tiks maksāti nodokļi un sociālās apdrošināšanas iemaksas, ja darbs notiks visā pasaulē, izmantojot internetu?

Ņemot vērā milzīgo pieejamo datu apjomu, privātuma aizsardzība ir jās-kata pilnīgi jaunā gaismā. Ikvienam ir tiesības pašam lemt par visu savu personas datu izmantošanu. Šo tiesību aizsardzībai ir jāpaliek valsts pārraudzībā, un tai ir jābūt tiesiskuma sastāvdaļai. Arodbiedrībām vairāk jāizmanto jaunās tehnoloģijas (internets, digitalizācija utt.) un jāizstrādā pilnīgi jaunas organizācijas metodes. No vienas puses, tās var cīnīties pret mērķtiecīgu dezinformāciju (“viltus ziņas”), sniedzot kvalitatīvu informāciju (piemēram, visus spēkā esošos koplīgumus). No otras puses, tiešsaistes kanālus var labāk izmantot kampaņām vai protesta akcijām. Turklāt internets piedāvā dalīborganizācijām pilnīgi jaunas līdzdalības iespējas (piemēram, atbilstoša organizācijas formas maiņa, aptaujas, balsošana u. c.). Īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī tam, ka dažādās nozarēs digitalizācija notiek pilnīgi atšķirīgā tempā.

Visām demokrātiskajām valstīm ir svarīgs uzdevums – nodrošināt, lai visiem iedzīvotājiem būtu brīva piekļuve internetam. Turklāt valstīm ir jāiegulda līdzekļi gan tālākā infrastruktūras paplašināšanā (optiskās šķiedras kabeļi, 5G tīkls utt.), gan pilnīgi jaunās izglītības formās. Saskaņā ar prognozēm vairāk nekā 50% bērnu, kas šodien sāk mācības skolā, pēc skolas beigšanas (pēc 12 gadiem) strādās darbos, kuru šodien vēl nemaz nav. Lai gan digitalizācijas laikmetā “sociālais dialogs”, kas vairāk nekā 100 gadus ir attīstījies visā Eiropā, tiek vairākkārt apšaubīts, mēs vēlreiz apliecinām šī instrumenta nozīmīgumu. Mūs iedrošina 2017. gada novembrī pasludinātais Eiropas Sociālo tiesību pīlārs.

Darbības jomas

- Digitalizācijai ir jāuzlabo visu cilvēku dzīve, nevis jāklūst par naudas pavairošanas programmu dažiem, kuri uzkrāj milzīgu bagātību.
- Datorprogrammas un roboti, lai cik sarežģīti tie būtu izstrādāti, nevar aizstāt ētikas un vērtību jautājumus ekonomikas sistēmā. Tas nozīmē, ka cilvēkam ir jāpaliek visu šo norišu centrā.
- Apmācībai un tālākizglītībai ir būtiska nozīme. Šajā ziņā ir jāpaplašina iespējas. Tas ietver visaptverošu platjoslas pakalpojumu izvērsšanu, kā arī skolu aprīkošanu ar labākajiem tehniskajiem palīg-līdzekļiem vai vecumam atbilstošu digitālo darbavietu izveidi.
- Tā kā aizvien vairāk darbu veic datori, datora vadītas mašīnas, roboti un datorprogrammas, atlikušais darba laiks ir jāsadala taisnīgi. Tas nozīmē, ka ir jāatjauno diskusija par darba laiku.
- Sociālā nodrošinājuma sistēmu finansēšana ir jāveido uz plašākas bāzes. Pašreizējais finansējums, kas balstās tikai uz algotu darbu, ir pārāk šaurs. Jānodrošina arī tas, lai koncerni, kas ražo ārpus Eiropas, bet pārdod Eiropā, piedalītos sociālās nodrošināšanas sistēmu finansēšanā.

Svarīgākās atspoguļotās darbības jomas ir jāapspiež Eiropas līmeņa debatēs, iesaistot sabiedrību kopumā. Laiks ir neatliekams, un mums pēc iespējas ātrāk ir vajadzīgi pieņemami risinājumi, kas nodrošinātu uzlabojumus visiem cilvēkiem. Eiropas sociālais modelis ir jāaizsargā un jāattīsta, izmantojot digitalizācijas radītās iespējas. Šajā kontekstā ārkārtīgi svarīga kļūst Eiropas “sociālās tirgus ekonomikas” modeļa turpmāka attīstība par “ekoloģiski sociālo tirgus ekonomiku”.

KĻŪT ZAĻĀKIEM: Ekoloģiski sociāla tirgus ekonomika kā nākotnes modelis

Jau 1997. gadā Otrajā Eiropas Ekumēniskajā asamblejā Grācā tika pausts viedoklis: “Mēs esam (nejaušības dēļ) pirmā paaudze cilvēces garajā vēsturē, kurai ir dota iespēja ieraudzīt šo zemi no ārpuses. Mēs sākam saprast, ka šī planēta ir maza, ierobežota un neaizsargāta, lai gan bijām pieraduši domāt par to kā par “neierobežotu pasauli”.”

Tāpēc mums ir jāsāk veidot “globāla pārvaldība”, kas var pārvarēt globālo tirgus fundamentālismu un veicināt pasaules mēroga “ekoloģiski sociālas tirgus ekonomikas” īstenošanu. Lai to panāktu, soli pa solim jāīsteno ANO globālie “Ilgtspējīgas attīstības mērķi”. Cīņa pret nabadzību pasaulē nav nekāda žēlastības dāvana, bet gan humāna nepieciešamība. Šādi izprasta attīstības politika ietver globālo politisko attīstības šķēršļu novēršanu, kā arī sadarbības veidošanu partnerībā, lai risinātu globālās problēmas. Šādi tā var izrādīties visefektīvākā šodien iespējamā miera un ekonomikas veicināšanas programma nākamajām desmitgadēm.

28. MODULIS: Draudīgas krīzes

21. gadsimta sākumā vēl nav viennozīmīgi skaidrs, vai mēs piederam paudzei, kas vienkārši nejauši piedzīvoja tūkstošgades maiņu, vai arī šis milēniums vienlaikus ir laiku maiņa, ko var salīdzināt ar pāreju no viduslaikiem uz jaunajiem laikiem.

Nākotnes pētnieki uzskaita vairākas cilvēces krīzes. Futuroloģijas pamatlicējs Osips Flehtheims (Ossip Flechtheim) savās publikācijās ir minējis septiņas eksistenciālas problēmas: bruņošanās sacensības un karu, iedzīvotāju skaita sprādzienu un badu, vides apdraudējumu un iznīcināšanu, ekonomikas krīzi un pārmērīgu plānošanu, demokrātijas deficītu un represijas, kultūras krīzi, ģimenes krīzi un indivīda identitātes zudumu.

Arī vācu rakstnieks Henriks Millers (Henrik Müller), kurš regulāri raksta blogā "Müllers Welt", domājot par to, kas apdraud mūsu nākotni un ko mēs varam darīt, lai šiem draudiem pretotos, ir pretstatījis trūkumus un tikumus un nonācis pie Bībeles skaitļa septiņi. Viņš apraksta "lielo pārmaiņu ēru" kā laikmetu, ko raksturo trīs galvenās tendences, kuras viena otru pārmaiņus pastiprina un pārklājas.

- Globalizācija apdraud politisko stabilitāti, jo pilsoņi nedemokrātiskās valstīs pieprasa lielākas vārda tiesības, bet augsti attīstītajās Rietumvalstīs aizvien nevienlīdzīgākais ienākumu, īpašumu un iespēju sadalījums mazina uzticību brīvai politiskajai sistēmai.
- Demogrāfiskās pārmaiņas, samazinoties dzimstības līmenim un palielinoties paredzamajam dzīves ilgumam, lielā daļā pasaules izraisa strauju sabiedrības novecošanos.
- Klimata krīze tuvojas kulminācijai. Straujais resursu patēriņa un emisiju pieaugums draud pārsniegt visas iepriekšējās klimata pārmaiņu prognozes.

Visiem šiem aprakstiem kopīgs ir tas, ka cilvēce saskaras ar lielāko izaicinājumu pēdējo paaudžu laikā. Šķiet, ka biotopi un biosfēra ir nopietni bojāti; ekoloģiskās sistēmas sabrukums ir sācies, un daži uzskata, ka tas ir neapturams. Ja mēs turpināsim dzīvot tāpat kā līdz šim, mēs vairs ilgi to nevarēsim turpināt!

Desmitgadēs pēc Otrā pasaules kara sākotnēji Rietumeiropā izveidojās dzīves un saimniekošanas veids, ko vispārēji dēvē par “sociālo tirgus ekonomiku”. Krītot “dzelzs priekškarām”, kas gadu desmitiem bija sadalījis Eiropu divās daļās, arī Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis, kuras gadu desmitiem bija cietušas no komunistiskās diktatūras, vēlējās attīstīties šajā virzienā. Tomēr daudzi arodbiedrību pārstāvji šo reformu valstu pēdējo gadu ceļu dēvē par “Kolumba kļūdu”. Ar to viņi domā, ka Kristofors Kolumbs meklēja jūras ceļu uz Indiju, bet nonāca Amerikā. Reformu valstis vēlējās nokļūt Eiropā – un arī nonāca Amerikā! Tomēr līdz ar globālajām ekonomikas krīzēm fundamentāli apsvērumi ir atkāpušies otrajā plānā, un “izdzīvošanas stratēģijas” ir kļuvušas par daudzu valdību pašreizējo praksi. Ja mēs kā sabiedrība, ņemot vērā visas minētās norises un draudus, nevēlamies nonākt “mežonīgajos Rietumos”, kur savulaik valdīja beztiesiskums un ieroču vardarbība, tad mums nebūs lieki domāt par to, kādā virzienā mēs patiesībā vēlamies attīstīties. Šādos virziena meklējumos neaizstājami ir “izlūki”. Austrijā bijušais lauksaimniecības ministrs un vicekanclers Jozefs Rīglers (Josef Riegler), kurš ir pazīstams vizionārs visā Eiropā, piedāvā virzienu ar “ekoloģiski sociālās tirgus ekonomikas” koncepciju, kas neapšaubāmi iekļaujas starp tām koncepcijām, kuras 20. gadsimtā acīmredzami cieta neveiksmi.

Teju nāk prātā salīdzinājums ar uguns kultivēšanu. Uguns var izpostīt veselas pilsētas, bet, ja to kontrolē, tā ir neaizstājama mājas pavarda kurināšanai un silta ēdiena pagatavošanai. Tirgus pazīst tikai piedāvājumu un pieprasījumu – ja tas netiek savaldīts, zem riteņiem var pakļūt cilvēki un veselas sabiedrības vai, kā to savā esejā “Lielā migrācija” apraksta Hanss Magnuss Encensbergers (Hans Magnus Enzensberger): “Pat bagātās sabiedrībās ikviens no mums rīt var kļūt lieks. Kur viņu likt?” Tādējādi tirgus

pieradināšana ir ļoti būtiska prasība, un to var atrast ikvienā publikācijā par “sociālās” tirgus ekonomikas tālāku attīstību par “ekoloģiski sociālo” tirgus ekonomiku. Otrās galējības neveiksme, kad komunistiskās partijas štāba kontrolētā plānveida ekonomika vēlējās aizstāt tirgu, ir tik nepārprotama, ka ārpus Ziemeļkorejas diez vai to nepieciešams skaidrot. Taču arī šajā gadījumā ir runa par cilvēku, jo brīvībai un cilvēktiesībām vai to zaudēšanai ir jābūt visu politisko koncepciju būtiskam vērtēšanas kritērijam.

29. MODULIS: Jauna līdzsvara atrašana

Aizraujoši, ka skaitlis septiņi dažādu autoru darbos norāda arī uz reliģisko dimensiju. Bībelē septiņi ir dievišķā skaitļa trīs (Trīsvienība) un zemes skaitļa četri (četri debess virzieni) summa, un tas vienmēr nozīmē visaptveroši debesis un zemi jeb, kā teikts ticības apliecībā, redzamo un neredzamo. Grāmatā “Christen in der Arbeitswelt”, kurā Austrijas kristīgie arodbiedrību pārstāvji publicējuši Paula M. Culēnera runas un esejas, viņš saskata “saasināto situāciju cilvēku sabiedrībā” nedalāmā saistībā ar jēgas jautājumiem. Ja cilvēces nākotni patiešām lielā mērā apdraud mūsu dzīves un saimniekošanas veids, tad iepazīstināšana ar mantotajām sociālajām zinībām par dzīvi un socializācija nenozīmē indivīda kļūšanu par cilvēku un sabiedrībai nākotni, bet gan tieši pretēji. Culēners uzskata: “Ja mūsu sabiedrība paliks tāda, kāda tā ir, tad ir apdraudēta gan indivīda kļūšana par cilvēku, gan cilvēces nākotne. Šādā laikā ir jāveicina nevis socializācija, bet gan antisocializācija. Nevajag cilvēkus iepazīstināt ar novecojušajiem dzīves modeļiem, bet gan radīt pieeju citiem (veciem un jauniem) modeļiem, cerot, ka izdosies radīt cilvēku ar pretestības spēju, kurš, peldot pret straumi, kļūs par cilvēku un tādējādi, attīstot jaunus dzīves modeļus, nesīs sev līdzī arī cerību, ka sabiedrība mainīsies un tai būs nākotne.” Culēners uzskata, ka cilvēku nākotni īpaši apdraud trīs trūkumi: taisnīguma trūkums, kopienas trūkums un jēgas trūkums. Holistiskā skatījumā, kas ietver cilvēku un reliģiju, aiz šiem draudiem var kļūt redzamas jaunas “dzīvības pazīmes”, kas lolo sapņus par izdzīvošanu cilvēka cienīgai

dzīvei. Var nojaust, kādā virzienā mūsu sabiedrībai ir jāattīstās, ja tā (vēl) vēlas piedzīvot nākotni.

“Ekoloģiski sociālā tirgus ekonomika” ne tikai pieradina tirgu, izmantojot sociālos un ekoloģiskos pamatnosacījumus, bet arī vienmēr ir vērsta uz līdzsvaru. Austrijas kristīgo arodbiedrību biedru pamatprogrammā ir teikts: “Ekoloģiski sociālās tirgus ekonomikas mērķis ir līdzsvars starp veiktspēju veicinošu ekonomiku, sociālo solidaritāti un vides aizsardzību”. Taču līdzās šīm divām galvenajām iezīmēm – tirgus pieradināšanai un līdzsvaram – pamatā ir mūsu cilvēces un pasaules redzējums. Tomāšs Sedlāčeks savā grāmatā “Die Ökonomie von Gut und Böse” apgalvo: “Es joprojām neesmu atradis to, pēc kā tīkoju”. Viņš raksturo mūsu sabiedrību kā tādu, kas ne tikai nezina, kā gūt apmierinājumu, bet kurā tas pat nebūtu īpaši vēlams.

Beketa lugā “Gaidot Godo” ir šāds teksts:

VLADIMIRS: Pasaki – kaut arī tas tā nebūtu.

ESTRAGONS: Kas man jāsaka?

VLADIMIRS: Saki: “Es esmu apmierināts.”

ESTRAGONS: Es esmu apmierināts.

VLADIMIRS: Es arī.

ESTRAGONS: Es arī.

VLADIMIRS: Mēs esam apmierināti.

ESTRAGONS: Mēs esam apmierināti. (Klusums.) Ko mēs tagad darīsim, tādi apmierināti?

VLADIMIRS: Gaidīsim Godo.

Kad ekonomika zaudē savu mērķi, mums paliek tikai viens – izaugsme – izaugsme, kas nezina neko citu kā tikai pati sevi, jo tai nav mērķa kā mē-rauklas. Šāda izaugsme caur bezmērķīguma sajūtu ir saistīta ar bezjē-dzību un dzimtenes trūkumu. Sedlāčeks savu grāmatu noslēdz ar prasību, lai ekonomisti pārdomā jautājumu “Kas pēc mūsu domām ir cilvēks?”. Ir skaidrs, ka jautājums par cilvēka esību rezonē visās dimensijās. Tāpēc “ekoloģiski sociālā tirgus ekonomika” ir ne tikai nopietns nākotnes mode-lis, bet arī “dzīves modelis”, saskaņā ar kuru ir jālauž iepriekšējie ieradumi, lai no “pārmērīgas izmantošanas civilizācijas” varētu pāriet uz “ilgtspējības civilizāciju”. Tas ir vienkārši mūsu izdzīvošanas jautājums!

30. MODULIS: Klimata izredzes

Ja vēlamies atkal kļūt “spējīgi nākotnei”, mums ir jāpaātrina virzība uz glo-bālu “ekoloģiski sociālo tirgus ekonomiku”, kurā tiek meklēts un atrasts jauns līdzsvars starp godīgu konkurenci, kas ir ikvienā tirgus ekonomikā, taisnīgu tiesisko regulējumu labklājības valstī un vitāli svarīgu vides aiz-sardzību. Tikai šādā veidā mēs pāriesim no “pārmērīgas izmantošanas ci-vilizācijas” uz “ilgtspējības civilizāciju”!

Lai izveidotu globālu tiesisko regulējumu, ir vajadzīga ilgtspējīga, nevis pa-nākoša attīstība:

- godīga sadarbība partnerībā visos līmeņos,
- partnervalstu lēmumu pieņemšanas un plānošanas iespēju stipri-nāšana,
- labas pārvaldības veicināšana un korupcijas apkarošana,

- koordinētas un vietējiem apstākļiem piemērotas līdzekļu piešķiršanas formas,
- adekvāts finansējums.

Frāze, ka “katrā krīzē ir arī iespēja”, laikam jau ir nodeldēta. Taču tagad ir svarīgi izmantot iespēju un beidzot enerģiski pagriezt politikas stūri. ES Komisija ir izvirzījusi vērienīgu mērķi – līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 40% un līdz 2050. gadam panākt, lai ES kļūtu CO2 neitrāla. Šo vērienīgo, bet īstenojamo mērķi nevarēs sasniegt ar vi-saptverošiem ierobežojumiem un aizliegumiem. Eiropas “sociālās tirgus ekonomikas” modelis, kas mūs skaidri atšķir no ASV un Ķīnas, drīzāk ir jā-turpina attīstīt par “ekoloģiski sociālo tirgus ekonomiku”. Vienlaikus jāņem vērā ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi (“sustainable goals”). Pārejai uz CO2 neitralitāti jāietver visas tautsaimniecības nozares. Klimatu saudzējošās investīcijas radīs jaunas ekonomiskās izaugsmes iespējas un darbavietas, piemēram, ēku renovācijas jomā.

Šādā veidā emisiju samazināšana mūsu planētas ilgtspējīgai nākotnei var kļūt par “klimata iespēju” un arī radīt darbavietas.

KĻŪT SOCIĀLĀKIEM:

Ģimene; darba un ģimenes dzīves savienojamība

“Mēs saskaramies ar izaicinājumu, jo mūsdienu darba pasaule prasa tik lielu elastību, ka ģimēni un darbu ir grūti savienot,” teikts Austrijas Kristīgo arodbiedrību biedru pamatprogrammā par darba un ģimenes dzīves sa-vienojamību. Un tālāk: “Pieaugošais spiediens darba pasaulē pēc elastī-guma un mobilitātes nozīmē, ka arvien mazāk laika paliek ģimenes dzīvei. Tāpēc darba pasaule un darba tiesības ir jāveido tā, lai būtu pietiekami daudz vietas ģimenei un tās uzdevumiem.”

31. MODULIS: Ģimenes krīzē

Kopš neatminamiem laikiem ģimene ir bijusi cilvēku kopīgās sociālās dzīves pamatmodelis. Tā bija jumts pār paudzēm, zem kura bērni, pieaugušie un vecāka gadagājuma cilvēki ilgu laiku ēda kopā. Zem jumta ne vienmēr valdīja miers un harmonija, taču tas nodrošināja aizsardzību. Tagad, pastāvīgi pieaugot elastībai un mobilitātei, šis jumts, šķiet, ir sagrauts.

Ja Kristīgā sociālā mācība apraksta cilvēka būtību kā “dzīvi attiecībās”, tad pieaugošās elastības un mobilitātes modelis darba pasaulē dabiski rada jautājumu par to, kā laulība / partnerība un ģimene izdosies nākotnē.

“Spēcīgajām ilgām pēc veiksmīgām attiecībām pretim stāv bailes, ka saites varētu ierobežot brīvību. Reagējot uz to, cilvēki cenšas kļūt pēc iespējas neatkarīgāki. Individuālā neatkarība un personiskās intereses kļūst par sabiedrības vadošajām vērtībām, aiz kurām citu cilvēku cieņa un starppersonu attiecību un sociālās kohēzijas nozīme atkāpjas otrā plānā. Šajā procesā bieži vien netiek izprasts tas, cik ļoti cilvēki tā rezultātā kļūst izolēti un cilvēciski nabadzīgi.” (Austrijas Baznīcu ekumēniskais “Sociālais vārds”, 73).

32. MODULIS: Mācību vieta – ģimene

Ģimene ir ļoti svarīga katram cilvēkam. “Ģimenē valda dzīva atmosfēra, kurā bērns var attīstīt savas spējas, kurā viņš apzinās savu cieņu un var sagatavoties diskusijai ar savu unikālo un neatkārtojamo likteni.” (Jānis Pāvils II, Centesimus annus, 39).

Audzinot ģimene veido cilvēku – tieši tajā mēs izlemjam, kādās valodās mēs runājam, kāda ir mūsu pilsonība, kādai reliģijai mēs piederam, kādu dzīvesveidu mēs uzskatām par “vērtīgu” un uz ko tiecamies... Tādējādi ģimenei ir sākotnēja un neaizstājama loma bērnu audzināšanā.

Vecāki ir pirmie, bet ne vienīgie savu bērnu audzinātāji. Tāpēc tiek uzsvērts arī ciešas sadarbības nepieciešamība starp visām izglītības iestādēm, īpaši sadarbība starp ģimeni, bērnudārzu un skolu.

33. MODULIS: Kristīgi sociālā ģimenes politika

Eiropai ir jāklūst draudzīgākai ģimenēm: papildus jau īstenotajiem nodokļu pasākumiem darba tiesībās jāīsteno pasākumi labākai darba un ģimenes dzīves savienojamībai. Turklāt jaunajām ģimenēm ir jārada labāki subsidēti mājokļi ar pieņemamiem nosacījumiem. Ņemot vērā vecāku izvēles brīvību, bērnu aprūpes iestādes jāveido atbilstoši vajadzībām.

Jāveicina arī pasākumi, lai palielinātu paternitātes atvaļinājuma izmantošanu. Kopumā ir ievērojami jāpaplašina ģimenes pabalsti.

Mums ir nepieciešamas ģimenēm draudzīgas dzīvesvietas, kurās bērni var uzaugt drošībā. Mēs uzskatām ģimeni par svarīgu cilvēka dabiskajā būtībā paša dibinātu kopienu ar bērniem. Tā ir būtisks mūsu sabiedrības pamats. Tāpēc mēs uzskatām, ka sabiedrības pienākums ir dot iespēju ģimenei pildīt tās uzdevumus. Jēdziens "ģimene" ietver visus kopdzīves veidus ar bērniem, piemēram, laulātos pārus, kopdzīves partnerus un vientuļos vecākus. Ģimene dod bērniem iespēju izaugt drošībā. Tajā veidojas izturēšanās, piemēram, uzticēšanās, mīlestība, pateicība un solidaritāte. Šeit tiek pārvarētas krīzes, iemācīta dalīšanās un izdzīvota solidaritāte – arī starp paaudzēm.

Dzīves paātrināšanās un no tās bieži vien izrietošā pārslodze, kopīgā atpūtas laika un cilvēku satikšanās iespēju ārpus darba pakāpeniska izzušana negatīvi ietekmē un apdraud cilvēku līdzaspastāvēšanu. Tāpēc ir nepieciešams radīt tādas dzīves telpas ģimenei, laulībai un partnerattiecībām bez laulības, kas ļauj izjust kopienas dziļāko nozīmi ārpus profesionālās dzīves.

Ģimene kā sociālās dzīves veidojošs spēks

Šeit izkristalizējas trīs prasības:

- Ģimenei ir nepieciešama ekonomiski nodrošināta dzīves telpa: tā kā ģimenes sniedz sabiedrībai neaizvietojamu pakalpojumu, ģimenēm, kurām ir saimnieciski neizdevīgi apstākļi – it īpaši daudzbērnu ģimenēm un vienuļājiem vecākiem – ir jāsaņem kompensācija.
- Ģimenei ir nepieciešama sociālā dzīves telpa: ģimenei draudzīgā darba pasaulē galvenokārt darba laiks ir jāorganizē tā, lai vecāki un bērni varētu regulāri tikties. Modernai un elastīgai saimniekošanai jābūt vērstai uz ģimenes un darba dzīves savienojamību tēviem un mātēm.
- Ģimenei ir nepieciešama kultūras dzīves telpa: laulība un ģimene ne tikai nonāk ekonomiskā strupceļā, nabadzīgāka kļūst arī to sociālās dzīves telpa. Ģimenes politikai jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu ģimenēm visu nepieciešamo palīdzību ekonomiskajā, sociālajā, izglītības, politiskajā un kultūras jomā, kas tām ir nepieciešama, lai tās varētu pienācīgi uzņemties pilnu atbildību, pildot savus pienākumus.

Mēs iestājamies par ģimenes aizsardzību un veicināšanu, tostarp ar šādiem līdzekļiem:

- ģimenēm draudzīgas vides veidošana, ierīkojot atbilstošus dzīvokļus vai mājas, nodrošinot pietiekamu vietu rotaļām un sportam, pietiekamu skaitu bērnu aprūpes iestāžu un veicinot visas kaimiņu pašpalīdzības iniciatīvas,
- bērnu audzināšanas prioritātes atzīšana ģimenē, kas spēj nodrošināt augošam cilvēkam drošību, kopības sajūtu un demokrātiskas atbildības apziņu,

- ģimeņu ekonomiskās veiktspējas garantija, pastiprinot atbalsta pasākumus un nodrošinot atbilstošus nodokļu atvieglojumus ģimenes apgādniekiem,
- rūpes par ģimeni darba pasaulē,
- mājsaimniecības vadīšanas un bērnu audzināšanas atzīšana par nodarbošanos, kas pielīdzināma algotam darbam.

Ja spēcīga ģimenes politika šīs prasības īstenoš, ģimene arī nākotnē var būt sociālās dzīves veidojošs spēks.

34. MODULIS: Starptautiskais tīkls – EZA

Kristīgi sociālās arodbiedrības un strādājošo kustības jau vairāk nekā 30 gadus ir saistītas “Partnerības tīklā”. Šis tīkls nepārtraukti aug, un tam ir nākotne!

Mūsu EZA tīklu atbalsta skaidra apņemšanās ievērot starptautisko solidaritāti. Runa ir par brīvību un demokrātiju, cilvēktiesību nodrošināšanu un aktīviem centieniem panākt mieru pasaulē. Mūsu biedri cīnās par strādājošo interesēm visos līmeņos – galvenokārt ar sociālā dialoga līdzekļiem – un vēlas radīt sociālo taisnīgumu. Lai varētu netraucēti un neatkarīgi no citām interesēm pildīt šo uzdevumu, viņi cenšas būt pēc iespējas neatkarīgāki un veidot starptautiskus tīklus visā Eiropā.

1980. gadā Kristīgo arodbiedrību frakcija (FCG) parādīja izcilu starptautiskās solidaritātes piemēru: Eiropā pirmos brīvības un demokrātijas centienus – 1956. gadā Ungārijā un 1968. gadā “Prāgas pavasarī” toreizējā Čehoslovākijā – brutāli apspieda padomju armijas tanki. Kad 1980. gada vasarā Polijas strādnieki sāka streiku Ļeņina kuģu būvētavā Gdaņskā, Ginteram Engelmaijeram (Günther Engelmayer), toreizējam Kristīgi sociālo arodbiedrību frakcijas federālajam sekretāram no Austrijas, izdevās pār-

varēt visus šķēršļus un nokļūt pie ieslēgtajiem streika vadītājiem. Tur Engelmaijeram izdevās satikt strādnieku līderi Lehu Valensu un nodot viņam ievērojamu naudas summu kā solidaritātes atbalstu no Austrijas. Lai gan sociālistu pārvaldītās Rietumeiropas arodbiedrības joprojām uzturēja labus kontaktus ar Austrumu bloka komunistiskajām arodbiedrībām, kristīgie arodbiedrību pārstāvji jau sākotnēji aktīvi iesaistījās jaunu, brīvu arodbiedrību veidošanā. No šīs iniciatīvas attīstījās pastāvīgi kontakti ar jaunajām arodbiedrībām Centrāleiropā un Austrumeiropā. Austrijas Strādājošo izglītības centrs (ÖZA) kopā ar EZA un ar ES atbalstu 1989. gada pavasarī – vēl pirms komunisma sabrukuma – Vīnē noorganizēja pirmo Konferenci par arodbiedrību sadarbību Eiropā (KGZE). Konference par arodbiedrību sadarbību Eiropā deva spēcīgu impulsu jaunajām arodbiedrībām vēl pirms “dzelzs priekšvara” krišanas.

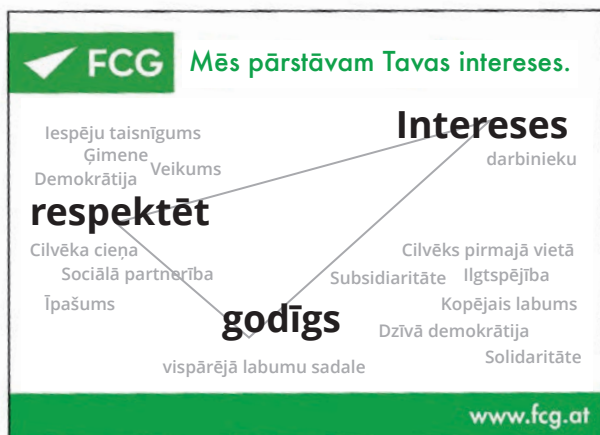
Starptautiskās Eiropas arodbiedrību apvienības, piemēram, “World Organisation of Workers – WOW” un EUROFEDOP (Europese Federatie van het Overheidspersoneel), ir citi piemēri tam, ka EZA tīkls aktīvi veicina brīvu un kristīgu arodbiedrību attīstību saskaņā ar moto “No šefības uz partnerību!”.

35. MODULIS: Kristīgi sociālais kā zīmols

Daudzu gadu desmitu garumā ZAĻA ir bijusi kristīgi sociālo arodbiedrību atpazīšanas krāsa Eiropā un arī Austrijā. Tas ir ne tikai tāpēc, ka krāsu paletē ZAĻĀ ir SARKANĀS pretējā krāsa, bet arī tāpēc, ka mēs, kristīgi sociālās arodbiedrības, ar savu apņemšanos īstenot “ekoloģiski sociālo tirgus ekonomiku” cīnāmies ne tikai par strādājošo tiesībām, bet arī jo īpaši par dzīves pamatu saglabāšanu nākamajām paaudzēm. Papildus globalizētā tirgus “savaldīšanai” 21. gadsimtā, izmantojot sociālos un ekoloģiskos pamatnosacījumus, ir nepieciešams jauns līdzsvars interešu trijstūrī starp efektīvu ekonomiku, sociālo solidaritāti un vides aizsardzību!

Mūsu trijstūris nozīmē arī godīgu interešu respektēšanu.

- Mēs garantējam rokaspiediena kvalitāti, jo esam **godīgi** attiecībā pret savām vērtībām.
- Mēs pārstāvam strādājošo **intereses**, jo esam neatkarīgi.
- Mēs iestājamies par partnerību un dialogu, jo mēs **respektējam** cilvēku.

Šim vienkāršajam kopsavilkumam ir vieta katrā bikšu vai jakas kabatā vizītkartes izmērā, kas atvieglos pirmo kontaktu.

Mūsu vērtības ir arī mērķi, uz kuriem virzāties:

Mums ir vīzija...

- ... par cilvēkiem, kuri dzīvo un strādā taisnīgos apstākļos,
- ... par sabiedrību, kurā sievietēm un vīriešiem ir vienlīdzīgas tiesības un viņi saņem vienādu attieksmi,
- ... par politiku, kas veido pamatu brīvai, mierīgai, taisnīgai un demokrātiskai sadarbībai,

... par darba pasauli, kurā visi cilvēki var attīstīt savas radošās spējas,
... par ekonomiku, kuras centrā ir cilvēks.

Esiet ar mums – kopā mēs esam stipri!

Jo vairāk biedru uzticēsies kristīgi sociālajām arodbiedrībām Eiropā, jo labāk mēs varēsim sevi apliecināt sociālajā dialogā. Jo vairāk uzņēmumu padomju locekļu, darbinieku pārstāvju un jauniešu padomju locekļu apliecinās savu atbalstu mums, jo spēcīgāka būs mūsu balss. Arī digitālajā laikmetā mēs vēlamies labu darbu, vecā un jaunā sadarbību, un uzskatām sociālo kohēziju par sabiedrības dzīvotspējas atslēgu nākotnē!

36. MODULIS: Miers

Viens no iespaidīgākajiem notikumiem popmūzikas vēsturē bija 1969. gada 1. jūnijā, kad Džons Lenons un Joko Ono uzaicināja cilvēkus uz savu viesnīcas numuru Monreālā un kopā ar viesiem nodziedāja dziesmu "Give Peace a Chance". Kurš gan būtu iedomājies, ka 2022. gada pavasarī – pēc 75 miera gadiem Eiropas Savienības dalībvalstīs – mēs atkal pieredzēsim karu Eiropā?

Ilgajā cilvēces vēsturē kari ir izcēlušies galvenokārt divu iemeslu dēļ: lai iegūtu cilvēkus kā darbaspēku vai lai iegūtu izejvielas (tostarp zemi). Vācu rakstnieks Gero Jenners (Gero Jenner) to raksturo šādi: "Gadsimtiem ilgi dominējoša loma bija pirmajam kara veidam. Gan Grieķijas, gan Romas lauksaimniecība balstījās uz vergu darbu – vidēji četriem vergiem bija jāsedz viena brīvā grieķa uzturēšana. Tāda pati atkarība no piespiedu darba bija raksturīga ASV dienvidos kokvilnas audzētavās līdz pat 19. gadsimta vidum. Ar varu aizvestas un pakļautas tika veselas tautas, lai tās varētu izmantot kā dzīvas mašīnas plantācijās un raktuvēs. Kopš 19. gadsimta sākuma cilvēkus aizstāj mašīnas. Tas galu galā, šķiet, ir izšķirošais iemesls šī kara veida izbeigšanai. Tāpēc vēl jo aktuālāki kļūst kari, kuru mērķis ir izejvielu ieguve, kas nodrošina mašīnu uzturēšanu un to rūpniecisko iz-

mantošanu. Šos scenārijus vēl vairāk saasina klimata pārmaiņas, kad veseli mūsu planētas reģioni kļūst dzīvībai bīstami (ūdens trūkums). Tātad nākotnē var draudēt kari par dzīvības pamatvajadzībām! Pēdējās desmitgadēs “briesmu līdzsvars” – iespēja izmantot atombumbas – skaidri nošķīra laiku pirms Hirosimas (1945) un pēc tās. Jāatzīst, ka iespējamie kara iemesli šodien ir tikpat aktuāli kā pagātnē, un cilvēka agresivitāte un gatavība iesaistīties karā nav mazinājusies. Taču karš ar kodolieročiem neatstātu aiz sevis ne uzvarētājus, ne uzvarētos, bet gan planētu, kas lielākoties nebūtu piemērota dzīvošanai. Kari notika tik ilgi, kamēr bija pamatotas izredzes tajos uzvarēt, citādi tās bija neprāta darbības.”

Ņemot vērā iepriekšminēto, kļūst skaidrs, ka mieram ir jābūt vairāk nekā tikai kara neesamībai. Ir tikai viena alternatīva gaidāmajam cilvēces vēstures galam uz planētas Zeme – miera politika!

Tikai tad, kad mēs sajūtīsim, ka miers un atteikšanās no vardarbības nav kaut kāda politika, bet ka tā skar katru cilvēku šeit un tagad, mēs varēsim ar to sākt katru dienu no jauna. “Miers nav liktenis, bet gan mūsu uzdevums, tāpat kā karš ir mūsu neveiksme,” raksta vācu žurnālists Francs Alts (Franz Alt). Kā kristīgi sociālai vērtībai mums ir jābūt nevardarbīgiem. Lai to paveiktu, mums ir jāatpazīst vardarbība, proti, jāredz cauri viltīgajām verbālajām stratēģijām, kas tiek izmantotas, lai attaisnotu vardarbību un karu. Šodien mēs zinām, ka karš neatrisina konfliktus. Mēs zinām, ka konfliktus atrisina sarunas. Ne vairāk, bet arī ne mazāk. Runa ir par pastāvīgu vardarbības samazināšanu, iestājoties par cilvēku, dzimumu, paaudžu, kultūru un dzīvnieku neatņemamajām tiesībām. Miera kā pēdējā esības mērķa atklāšana un ievērošana šajā ierobežotajā pasaulē ir apsoliājums un uzdevums.

PĒCVĀRDS

Brošūras parasti tiek drukātas uz skaista papīra. Taču papīrs ir pacietīgs, un tāpēc tas ļoti bieži nonāk vienvirziena kustībā: “aplautēt un arhivēt” ir devīze – citiem vārdiem sakot, pēc tam, kad tā parādīšanās ir izpelnījies spēcīgus aplausus, tas bez aplinkiem nonāk atvilktnēs, līdz ceļš ved uz makulatūru.

Kad EZA semināros aizvien biežāk izskanēja jautājumi par “vērtībām”, kas mūsu dalīborganizācijām ir kopīgas zem virsraksta “kristīgi sociālās”, ātri vien kļuva skaidrs, ka Eiropā ir tikai viena ļoti liela kopīga lieta, proti, mēs esam pilnīgi atšķirīgi!

Tik daudz valodu, tik daudz kultūru – tieši tas padara šo kontinentu tik īpašu un pievilcīgu. Tajā pašā laikā nebūs tādas brošūras, kas būtu piemērota visiem pēc modeļa “viens izmērs der visiem”. Tāpēc radās ideja piedāvāt rīku, kas ietver “moduļus” – šajā gadījumā 36 moduļus.

Mūsdienu pasaule jau sen ir kļuvusi par būvlaukumu. Ja mūsu sabiedrība mainās milzīgā ātrumā, tad arī “Kristīgā sociālā mācība”, kas attiecas tieši uz šo sabiedrību, nevar palikt statiska, bet tai ir jāatsaucas uz šīm pārmaiņām un lūzumiem.

Šajā gadījumā noteikti noderēs Jozefa Kardeina piedāvātā metode, proti, trīs soļu pieeja: REDZĒT – SPRIEST – RĪKOTIES. Vienlaikus Kardeins teica: “Jūsu dzīve ir piektais evaņģēlijs”. Nav jāizmanto visi 36 moduļi, bet gan tie, kas veido piemērotu kombināciju attiecīgajai situācijai. Tāpēc, protams, moduļu izmantošana Spānijā būs citāda nekā Polijā, Holandē vai Itālijā u. c.

Svarīgākais secinājums: moduļi ir drīzāk intervences nekā risinājumu priekšlikumi. Tie vēlas palīdzēt “atlaugt garozu”. Vēstures gaitā kultūras, politiskās vai reliģiskās sistēmas arvien ir tik cieši noslēgušās, ka cilvēki vairs nespēja noticēt, ka vispār ir iespējams kaut ko mainīt.

Uzturēt dzīvu šo ticību, ka mēs varam kaut ko mainīt, ja organizējamies, ir katras arodbiedrības un strādājošo kustības galvenais uzdevums. Pat ja reizēm tas atgādina “donkihotismu”, jo acīmredzot frāze “nauda valda pār pasauli” ir kļuvusi visaptveroša.

Šajā brošūrā ietvertie moduļi var palīdzēt saglabāt šo ideju dzīvu un turpināt tās īstenošanu visās mūsu EZA dalīborganizācijās. Tie tika izstrādāti pēc iespējas lakoniskāk un ir paredzēti tikai vienas idejas nodošanai. To mērķis ir iedvesmot attiecīgās organizācijas turpināt runāt par vērtību pamatu, uz kura mēs visi kopā balstāmies.

Šajā ziņā mēs visi varam mācīties no pēdējiem gadiem, ka ne tikai vīrusi, bet arī idejas un pārliecība var būt lipīgi!

Daudz prieka darbā ar šiem moduļiem vēl

Andreas Gjeca

PAR AUTORU

Andreas Gjecaj

Kristīgo arodbiedrību frakcijas (FCG) un Austrijas Arodbiedrību federācijas (ÖGB) ģenerālsēkretārs, Austrija

Dzimis 1957. gadā Mariborā, Slovēnijā, kristīgā albāņu sudrabkaļu ģimenē, kas 1957. gadā aizbēga uz Austriju. Pēc skolas un arodapmācības beigšanas aptuveni 10 gadus strādājis par zeltkālī un sudrabkālī; mācījies par dziedātāju; strādājis džeza kafejnīcā "Triangel"; pēc tam 17 gadus bijis Katoļu strādājošo kustības (KAB) Austrijas diecēzes un federālais sekretārs. Deviņdesmitajos gados bijis arī Katoļu akcijas Štīrijā ģenerālsēkretāra vietnieks. Grācas-Sekavas diecēzes darba padomes priekšsēdētājs. 2006. gadā pārcelšana uz Austrijas arodbiedrību federāciju (ÖGB), Kristīgo arodbiedrību frakcijas (FCG ÖGB) ģenerālsēkretārs; ÖGB valdes un federālās valdes loceklis; AK/ÖGB žurnāla "Arbeit & Wirtschaft" redkolēģijas loceklis; FCG žurnāla "Vorrang Mensch" redkolēģijas loceklis.

Džekačs ir autors un līdzautors daudziem svarīgiem priekšlikumiem, publikācijām un rakstiem par dialogu, darba nākotni, digitalizāciju, Eiropas sociālo tiesību pīlāru un daudziem citiem jautājumiem: KAB (2001) un FCG (2009) pamatprogrammu jaunā versija; Austrijas līmenī: dalība kampaņas komandā "Labs darbs" un "Alianse par brīvu svētdienu" izveidē; ÖGB/AK scenārija jaunā versija: "Kristīgā sociālā mācība".

Precējies kopš 1982. gada, trīs (pieauguši) bērni, pieci mazbērni, strādā Vīnē un dzīvo Kalsdorfā pie Grācas, Austrijā.

LITERATŪRAS SARAKSTS

KRIFA: Kurzbericht zum Seminar „Gewerkschaften – ein wertebewusster, unabhängiger Akteur im politischen Gefüge“, sadarbībā ar EZA, ar Eiropas Savienības atbalstu, Valensija, Spānija, 2022. gada februāris

RIEDLSPERGER, Alois: Dossier der Katholischen Sozialakademie Österreichs – ksoe; „Baustelle: Soziallehre“, Vīne, 2008

1. NODAĻA – REDZĒT

PRISCHING, Manfred: „Wirkliches, Wichtiges, Vergängliches“ – Eseja: Kleine Zeitung, Grāca, 2022

INTERDIÖZESANER KATECHETISCHER FONDS (izd.): Die Bibel – Einheitsübersetzung der Heiligen Schrift, Klosterneuburg, 1980

ZULEHNER, Paul Michael: Christen in der Arbeitswelt; ÖGB-Verlag, Vīne, 2011

SEDLACEK, Tomas: Die Ökonomie von GUT und BÖSE, Hanser, Minhene, 2012

GRUBER, Reinhard P.: Anders denken, Literaturverlag Droschl, Grāca – Vīne, 2020

LIESSMAN, Konrad Paul: Eseja: Kleine Zeitung, Grāca, 2021

BLOM, Philipp: Eseja: Kepler Tribune, Lincas Universitāte, 2021

TÖNNIES, Ferdinand: Eseja: Kepler Tribune, Lincas Universitāte, 2021

KAHLWEIT, Cathrin: Eseja: Kepler Tribune, Lincas Universitāte, 2021

PRECHT, Richard David: Von der Pflicht, Goldmann, Minhene, 2021

NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm: Morgenröte. Gedanken über die moralischen Vorurteile, 1881

ZULEHNER, Paul Michael: Referat beim EZA-Startseminar, Vīne, 2021. gada novembris

KASTNER, Heidi: Dummheit, Kremayr & Scheriau, Vīne, 2022

SLOTERDIJK, Peter: Den Himmel zum Sprechen bringen, Suhrkamp, Berlīne, 2020

2. NODAĻA – SPRIEST

FRAKTION CHRISTLICHER GEWERKSCHAFTER/INNEN: „Wir leben Werte“ – FCG pamatprincipu programma, Vīne, 2009

- GJECAJ, Andreas:** „Das sind wir!“, Austrijas FCG brošūra, Vīne, 2021
- GJECAJ, Andreas:** „Modelle für Aktivistenrunden zum Sozialhertenbrief“, Štīrijas KAB palīglīdzeklis, Grāca, 1990
- GJECAJ, Andreas, GOSCH, Franz:** „Soziallehre-Fahrplan“, Austrijas FCG brošūra, Vīne, 2020
- ÖZA:** Kurzbericht zum Seminar „KGZE (Konferenz für gewerkschaftliche Zusammenarbeit in Europa) 1989–2019: Gewerkschaft und Politik – Vergangenheit und Zukunft eines sozialen Europas“, sadarbibā ar ZD NSI (Združenje delavcev Nove Slovenije) un EZA, ar ES atbalstu, Ļubļana, Slovēnija, 2019
- KLEIN, Norbert:** Debatte zum Soziallehre-Fahrplan, Subsidiarität, EZA, 2020
- BISCHOFSKONFERENZ (izd.):** „Für eine geistvoll erneuerte Normalität“, Austrijas katoļu bīskapu pastorālais vārds, 2020
- PAPST GREGOR DER GROSSE:** Regula Pastoralis
- BISCHOF JOHANN WEBER:** Predigt zum „Tag der Steiermark“, 1993
- TÜRCKE, Christoph:** Digitale Gefolgschaft – Auf dem Weg in eine neue Stammesgesellschaft, C.H. Beck, Minhene, 2019
- SCHÜSSEL, Wolfgang:** „Was. Mut. Macht.“, Ecowin Verlag, Zalcburga – Minhene, 2020
- ZULEHNER, Paul Michael:** Predigt bei der „Weizer Pfingstvision“, Veica, 2020
- STROLZ, Matthias:** „Kraft & Inspiration für diese Zeiten“, story.one, 2020
- PĀVESTS FRANCISKS:** Laudato si' (Esi slavēts): enciklika, Vox Ecclesiae Jelgavas tipogrāfija, Rīga, Jelgava, 2016
- LIKAR, Rudolf, PINTER, Georg, JANIG, Herbert:** „Bereit für das nächste Mal“, edition a, Vīne, 2020
- 3. NODAĻA – RĪKOTIES**
- SCHEIBER, Ernst, CEIPEK, Kurt:** Josef Riegler – Zukunft als Auftrag, Verlag DTW Zukunfts PR, Mauerbaha, 2013
- MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor, CUKIER, Kenneth:** Big Data, Redline Verlag, Minhene, 2013
- LISSMANN, Konrad Paul:** Vortrag zur Digitalisierung vor der Landeskonferenz der ÖVP, Vīne, 2016
- LEITANTRAG der FCG:** Bundestag, Vīne, 2018

- BROSCHÜRE zur 2. Europäischen Ökumenischen Versammlung:** Versöhnung – Gabe Gottes und Quelle neuen Lebens, Grāca, 1997
- FLECHTHEIM, Ossip K.:** Ist die Zukunft noch zu retten?, Hoffmann und Campe, Hamburga, 1987
- MÜLLER, Henrik:** Die sieben Knappheiten – Wie sie unsere Zukunft bedrohen und was wir ihnen entgegensetzen können, Campus Verlag, Frankfurturte pie Mainas, 2008
- ENZENSBERGER, H. Magnus:** Die große Wanderung, Suhrkamp, Berlīne, 1994
- DITFURTH, Hoimar:** So lass uns denn ein Apfelbäumchen pflanzen. Es ist so weit, Knaur, Minhene, 1985
- ZULEHNER, Paul Michael:** Christen in der Arbeitswelt, ÖGB-Verlag, Vīne, 2011
- SEDLACEK, Tomas:** Die Ökonomie von GUT und BÖSE, Hanser, Minhene, 2012
- GRONEMEYER, Reimer:** Die Entfernung vom Wolfsrudel – Über den drohenden Krieg der Jungen gegen die Alten, Claassen, Diseldorfa, 1990
- GRONEMEYER, Reimer:** Die 10 Gebote des 21. Jahrhunderts – Moral und Ethik für ein neues Zeitalter, Econ Verlag, Minhene, 1999
- SAFRANSKI, Rüdiger:** Romantik – Eine deutsche Affäre, Hanser, Minhene, 2007
- CONTZEN, Angela C.:** Die Symbole des Westens – Von Bildern, die unser Denken prägen, Scorpio Verlag, Berlīne – Minhene, 2010
- KATHOLISCHE SOZIALAKADEMIE ÖSTERREICHS (izd.):** Sozialwort des Ökumenischen Rates der Kirchen in Österreich, Vīne, 2004
- PAPST JOHANNES PAUL II:** Enzykliken „Centesimus annus“ und „Familiaris consortio“
- ALT, Franz:** Frieden ist möglich – Die Politik der Bergpredigt, Piper, Minhene, 1983
- JENNER, Gero:** Das Ende des Kapitalismus, Fischer, Frankfurturte pie Mainas, 1999
- ALTNER, Günter:** Die große Kollision – Mensch und Natur, Verlag Styria, Grāca, 1987
- SÖLLE, Dorothee, SCHOTTROF, Luise:** „Den Himmel erden“, dtv, Minhene, 1996